

"SİĞABİLDİĞİM BİR DÜNYA"

Kadına Yönelik
Erkek Şiddetiyle
Mücadelede Özneler,
Kurumlar ve Yerel Çözümler

Yayın Yönetimi ve İdari Koordinasyon

İstanbul Planlama Ajansı – İPA Enstitü, İstanbul İstatistik Ofisi, Sosyal Politikalar Ofisi

İçerik Sorumluları

Elif Avcı, Esra Huri Bulduk, Murat Şeker, Zelay Yalçın

Hazırlayanlar

Elif Sıdar Ökdemir, Şehide Zehra Keleş

Katkıda Bulunanlar

Ayşe Ece Durmaz, Fatma Nur Tanyeri, Hatice Kurşuncu

Rapora Görüşleriyle Katkı Sunanlar

Berrin Sönmez, Burcu Kalpaklıoğlu, Cemre Baytok, Feyza Akınerdem, İlayda Eskitaşcıoğlu, Leyla Soydınc, Selin Nakıpoğlu, Selin Özünaldım

Tasarım Konsepti ve Yayın Kimliđi

İstanbul Planlama Ajansı İletişim Koordinatörlüğü

Basım Yeri ve Tarihi

İstanbul, Kasım 2021

İstanbul Büyükşehir Belediye İştiraki Kültür A.Ş. yayınıdır.

İÇİNDEKİLER

Yönetici Özeti	06
Giriş: Şiddeti, Faili ve Şiddet Mekanını Tanımlamak	08
Yöntem	10
Kadına Yönelik Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet, Şiddet Türleri ve Şiddet Algısı	14
Türkiye’de ve İstanbul’da Kadına Yönelik Erkek Şiddeti ve Kadın Cinayetleri	18
Politika Açığını Besleyen Veri Açığı	19
Şiddetin ve Şiddetin Görünürlüğünün Aynı Anda Artması	19
Mekan Tanımayan Erkek Şiddeti: Her Yer Olay Mahali	22
Şiddetten Arındırılmış Bir Evin Hayali	23
Evin Ötesi: Sokak, İş Yeri ve Toplu Ulaşım	25
Şiddete Tanıklık Etmek, Travmayı Göğüslemek, Dayanışmak ve Güçlenmek	26
Bariyerleri Aşmak ve Çaresizliği Kırarak	27
Dayanışmanın Öğrettikleri	28
Duygularla Çalışmak: Öfke ve Umut	28
Şiddeti Durdurmak Mümkün!	30
Kadına Yönelik Erkek Şiddetiyle Mücadelede Kurumlar ve Sorumluluklar	31
Kurumlara Güven ve Memnuniyet	32
Bir Mücadele Aracı Olarak Medya	32
Sığınmak ve Sığamamak	33
“Haklarımızdan Vazgeçmiyoruz”: İstanbul Sözleşmesi	35
İstanbul Sözleşmesi’nden Sonra: Bir İmkan Olarak Yerel Yönetimler	36
Sonuç	40

YÖNETİCİ ÖZETİ

Dünyanın pek çok yerinde kadınlar sadece kadın oldukları için maruz bırakıldıkları farklı şiddet biçimleriyle mücadele ediyor. Kadınları kontrol altında tutmak, sindirmek, baskılamak ve küçümsemek amacıyla toplumsal cinsiyet kalıpları ve cinsiyete dayalı iş bölümünde köklenen fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet bir araç olarak kullanılıyor. Kadına yönelik erkek şiddeti bir yandan aile içinde ya da partnerler arasında özel bir konu olarak algılansa da diğer yandan yaygınlığı ve olası etkileri açısından toplumsal bir problem olarak da kabul görüyor. Bu durumda kadınların her anlamda iyi olma haline verilen sistematik zararın yanı sıra, gelecek kuşaklara aktarılması muhtemel şiddet örüntüleri de oluşturuluyor.

"Siğabildiğim Bir Dünya": Kadına Yönelik Erkek Şiddetle Mücadelede Özneler, Kurumlar ve Yerel Çözümler başlıklı bu raporla 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nde İstanbul'da şiddetle mücadele alanının fotoğrafının özneler, kurumlar, algılar, deneyimler ve yerel yönetimlerin sorumlulukları çerçevesinde sunulması hedefleniyor. Rapor kapsamında farklı yöntemlere başvurarak çeşitli nicel ve nitel veriler elde edildi, farklı katmanlarda görüşler toplandı ve geçmiş çalışmalardan yararlanıldı.

Kadına yönelik erkek şiddeti denilince akıllara ilk olarak sonuçları açısından görünürlüğü daha fazla olan fiziksel şiddet geliyor olsa da kadınlar cinsel, ekonomik, psikolojik ve dijital şiddete de maruz bırakılıyor. "İstanbul'da yaşayanların şiddete dair algılarını anlamak amacıyla uygulanan CATI (telefon destekli anket) görüşmeleri kapsamında ankete katılanlara şiddet tanımlarını anlamaya yönelik sorular sorulduğunda" katılımcıların %93,3'ünün hakaret etme ve aşağılama gibi davranışları da bir şiddet biçimi olarak algıladığı görülüyor. Bu bize psikolojik şiddetin yüksek oranda toplumsal tanınırlığı olduğunu gösteriyor. İBB Kadın Dayanışma Evi'nde yapılan odak grup görüşmesinde de kadınlar uzun süre maruz bırakıldıkları fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddetin kendilerine olan inançlarını ne denli kırdığını ve kendilerine failin gözünden bakmaya başladıklarını vurguluyor. Kırılan özgüve-

ni yeniden kazanmak kadınlar için şiddetten sonra yeni bir hayat kurmanın ön koşulu haline geliyor. Şiddet sarmalının en üst basamağında ise kadın cinayetleri yer alıyor. Türkiye'de de sık sık gündem olan kadın cinayetleri, cezasızlığın bir sonucu olarak psikolojik ve fiziksel şiddetin varması muhtemel sonuçlarından biri olarak görülüyor.

Rapor kapsamında, kadına yönelik erkek şiddeti ile mücadele alanındaki boşluk ve ihtiyaçları görünür kılacak ve hem İstanbul'un hem Türkiye'nin şiddet tablosunu ortaya koyan bilgi ve veriler derlendi. Bu derleme alandaki bilgiye erişim sorununu bir kez daha gösterdi. Kamu kurumları tarafından yeterince güncel ve ayrıntılı verinin sunulmaması, konuya dair analizlerin yapılması ve konuyu her açıdan ele alan kapsamlı politikalar geliştirilmesinin önünde bir bariyer oluşturuyor. **Şiddete dair bilginin kısıtlılığını ortaya koymak ve şiddetle mücadele politikalarını veri politikalarıyla birlikte düşündürmek, politikalara altlık oluşturacak verilerin kamu tarafından güncellenmesi, mekansallaştırılması ve verinin farklı ölçeklerdeki kurumların politikalarına yön verecek şekilde tutulup açık olarak paylaşılmasını ısrarla talep etmek oldukça önemli.**

Raporda kadına yönelik erkek şiddetinin gündelik hayatın her alanına yayılmasından hareketle kadınların evlerinde, sokaklarında, iş yerlerinde ve ulaşım hizmetleri gibi diğer kamusal alanlarda yaşadıkları güvensizliğe değiniliyor. Ev içi şiddetin yaygınlığı verilerle ortaya konuluyor. Bu araştırma kapsamında CATI yöntemiyle görüşülen katılımcıların %70,8'i de kadınların en çok kendi evlerinde şiddet gördüğünü düşünüyor. Bu veriler ile uyumlu olarak 2020 yılında kadına yönelik erkek şiddetinin ev içinde gerçekleşme oranının %98 olduğu, kadınların %60'ının ise evinde öldürüldüğü biliniyor.¹ Şiddetle birlikte kadınların evle kurdukları ilişki dönüşüyor ve kadınlar gündelik hayatlarının büyük bir kısmını geçirdikleri kendi alanlarına yabancılaşıyor. Kadınların çoğunun borçlanarak inşa ettikleri, her bir köşesinde anıları ve emekleri olan evlerini kaçarcasına terk etmek zorunda kaldığı görüşmelerle yeniden gün yüzüne çıkıyor. Bu kaçış şiddeti olduğu kadar kadınların o güne kadar biriktirdiği pek çok şeyi de arkada bırakmalarına neden oluyor, her şeyden önce bir tür belirsizliğe ve evsizliğe açılıyor. **Şiddete dair anlatılan ve hala canlılığını koruyan tüm detaylar bir şekilde eve ve evsizliğe dair anlatılarla buluşuyor.** Kadınlar, olay mahalline dönen evlerinden çıktuktan sonra bir süre kendilerini kabul eden akrabalarında ve arkadaşlarında kalıyor fakat kadınlardan kendilerine seken tehditleri ve can güvenliği riskini ev sahipleri ancak kısa bir süre tolere edebiliyor.

¹ İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi. (2020). Adli Yardım Bürolarına Başvurularda Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 Sayılı Kanun Uyarınca Alınan Tedbir Kararları Raporu.

Şiddet kadınların sadece kapalı, görünmez ve özel olarak tarif edilen alanlarda maruz bırakıldığı bir durum değil. Kadınlar kendilerini ne evlerinde ne de evlerinin dışında, kamusal mekanda, sokaklarda, toplu taşımada güvende hissediyor. Kadınların toplu ulaşımdaki güvenlik kaygıları genellikle taksiler ve otobüslerin gece seferlerinde yoğunlaşıyor. Ev işçisi kadınlar karşı karşıya kaldıkları şiddetle hem evde hem de iş yerinde başa çıkmak zorunda olduklarını *"Şiddet hem işte hem evde var."* diyerek vurguluyor. Trafikte bulunan ve müşteri ile yüz yüze ilişkide olan kadın kuryeler ise, erkek müşterilerin ve/veya trafikte araç süren diğer erkek sürücülerin fiziksel ve psikolojik şiddetine maruz bırakıldıklarını vurguluyor. Tüm bunlar kadınların taksi kullanımı gibi gündelik alışkanlıklarında, kentte hareket ederken çizdikleri rotalarda ve başvurdukları stratejilerde, iş yeri ve çalışma tercihlerinde etkili oluyor. Kadınlar hayatın her anında ve alanında şiddete maruz bırakılma ihtimalini düşünerek hayata karışıyor.

Rapor şiddetsiz bir hayat için İBB Kadın Dayanışma Evi'ne başvurmuş kadınların yanı sıra şiddete maruz bırakılan kadınlara çeşitli destekler sağlayan kadınların deneyimlerine de yer veriyor. Bu kapsamda, İBB'nin şiddetle mücadele politikalarının kadınların gündelik yaşamına dokunmasını sağlayan üç temel araç olan Kadın Danışma Hattı, Kadın Danışma Birimi ve Kadın Dayanışma Evi'nde çalışan kadınlarla buluştu. Şiddete maruz bırakılan kadınlarla birebir iletişimde olan sosyal çalışmacı kadınlar her ne kadar psikolojik olarak olumsuz yönde etkilendiklerini belirtse de dayanışma ve şiddetten sonra hayatlarını yeniden kuran kadınların varlığı onlara umut ve güç veriyor. **Hem şiddete maruz bırakılan kadınlar ile hem de varoluş amacı bu kadınlarla dayanışma kurmak olan kurumlarda çalışan ekipler içerisinde dayanışma pratikleri çoğalıyor. Kadınlar şiddetle çalışmanın güvenlik kaygısı, ikincil travma ve duygusal zorlayıcılıktan ibaret olmadığını altını ısrarla çiziyorlar. Şiddetle mücadele alanında çalışmak her şeyden önce kadınların yeni bir yaşam kurmasına adım adım tanıklık etmek, bazen yeni bir yaşamı kadınlarla birlikte örmek, değişimin bir parçası olmak ve dayanışmayla güçlenmek demek.** Aynı zamanda, aslında yoksullukla mücadele araçları olan Sosyal ve Ekonomik Destek Programı (SEDEP) ve Halk Süt desteği kapsamında yapılan sosyal incelemeler yoluyla her yıl binlerce kadının evine girerek şiddeti bir yan bulgu olarak da olsa tespit etme şansı elde ediliyor. **İBB, sosyal incelemeler yoluyla her yıl binlerce kadının gerçekliğine bizzat evlerinde tanıklık etme fırsatı buluyor.**

Şiddetle mücadelede kamu kurumlarının önemi ise yadsınamaz. **Katılımcıların kadına yönelik şiddet alanında faaliyet gösteren kurumların yeterliliğini değerlendirmeleri istendiğinde en yetersiz görülen kurumlar arasında ilk üç sırada Diyanet İşleri Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı yer alıyor.** Kadınlar, şiddeti arkalarında bırakmak istediklerinde çoğu zaman el yordamı ile ulaşabilecekleri kurumlara başvuruyor veya sosyal çevrelerinden destek arıyorlar. Özellikle sosyal medya aracılığıyla şiddetin gündelik hayatta ne kadar yaygın olduğunu gözlemleyebiliyor olmak kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadele etmeye önemli bir dayanak oluşturuyor. Ana akım medyanın bu konuda yetersiz kaldığı görüşü üzerinden ve adalete erişim sorunu sebebiyle sosyal medya aracılığıyla kitlelere sesini ulaştıran kadınların sayısı gün geçtikçe artıyor. **Çeşitli kampanyalar ve ifşa mekanizmalarıyla kadına yönelik erkek şiddetini medyada gördürür kılmamanın özellikle genç kadınlar tarafından şiddetle mücadele etmenin başlıca yöntemlerinden biri olarak giderek daha fazla benimsendiğini söylemek mümkün.**

Şiddetle mücadelede kurumsal mekanizmalarının yetersizliği, kadınların ihtiyaçlarını gözetmeyen işleyişleri ve erişim sorunları sebebiyle kadınların şiddetten kaçtıkları ilk yer güvendikleri aile üyelerinin veya arkadaşlarının yanı sıra oluyor. **Aileden ve arkadaşlardan destek almak kadınların şiddetten kurtulma kararı verdikleri an ile kurumsal desteklere ulaşmaları arasında geçen süreçte tampon işlevi görüyor.**

Son olarak, özellikle İstanbul Sözleşmesi'nin feshinden sonra yerel yönetimlerin kadına yönelik şiddet ile mücadele alanında nasıl bir fırsat penceresi açtığına odaklanılıyor. **CATI görüşmelerinde kadına yönelik şiddetle mücadele alanında İBB'den beklentilerin oldukça yüksek olduğu ortaya çıkıyor. Bunlar arasında kadın sığınma evlerinin artırılması, farkındalık eğitimleri düzenlenmesi ve psikolojik destek merkezlerinin artırılması öne çıkıyor.**

Uzman görüşleri ise İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlükte olmasa bile hem bir iş yeri hem de hizmet ve politika üreten bir kamu kurumu olarak yerel yönetimlerin kadına yönelik erkek şiddeti ile mücadele mekanizmaları oluştururken İstanbul Sözleşmesi'ni hala kılavuz edinebileceğinin altını çiziyor. Uzmanlar hem kurum içinde hem de sunulan hizmetlerde toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifini ve İstanbul Sözleşmesi'ni referans almanın, alanda deneyim ve bilgi birikimi olan sivil toplum kuruluşları ve kadın örgütleri ile iş birliğinin etkili sonuçları olacağını vurguluyorlar.

GİRİŞ: ŞİDDETİ, FAİLİ VE ŞİDDET MEKANINI TANIMLAMAK

Nerede olduğu, nerede yaşadığı fark etmeksizin kadınlar sadece kadın oldukları için maruz bırakıldıkları çeşitli şiddet biçimleriyle mücadele ediyor. Toplumsal cinsiyet kalıpları ve rollerinde köklenen şiddet; kadınları kontrol altında tutmak, sindirmek, baskılamak ve küçümsemek için bir araç olarak kullanılıyor. Kadına yönelik erkek şiddeti ile mücadelede en önemli uluslararası belgelerden biri olan 1993 tarihli Birleşmiş Milletler (BM) kararına dayanan Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi (Declaration on the Elimination of Violence Against Women- DEVAW) kadına yönelik şiddeti şu şekilde tanımlıyor:

"İster özel ister kamusal alanda olsun, "kadına yönelik şiddet" terimi, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya ıstırapla sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan her türlü cinsiyete dayalı şiddet eylemi anlamına gelmektedir. Bu eylemlerin tehditleri de şiddet kapsamına dahildir."

Kadınların psikolojik ve fiziksel iyi olma haline verilen zararın yanı sıra, gelecek kuşaklara aktarılması muhtemel şiddet örüntüleri de oluşturuluyor. Her yaşta kadın hayatları boyunca var olmaya çalıştıkları her alanda şiddetin farklı biçimleri ile yüz yüze gelip mücadele ederken kişisel potansiyellerini gerçekleştirmekte zorlanıyor. Kadına yönelik erkek şiddeti çoğu zaman aile içinde ya da eşler arasında özel bir konu olarak algılsa da şiddetin yaygınlığı ve olası etkileri açısından toplumsal bir problem olarak da kabul görüyor. **Tam da bu nedenle, şiddetin nasıl tanımlandığı toplumsal cinsiyet politikalarının ve kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarının oluşturulması üzerinde doğrudan belirleyici.**

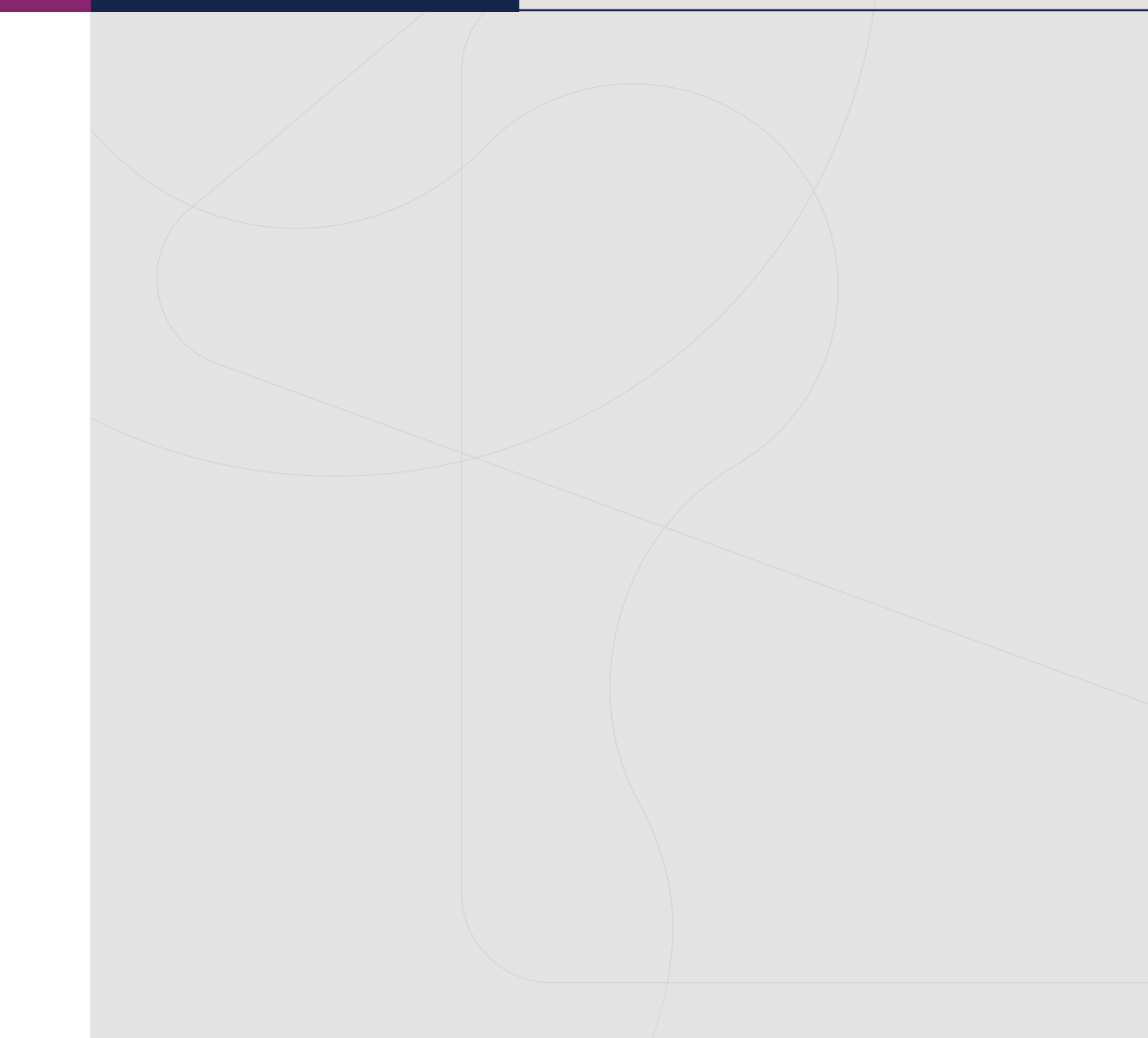
Kadına yönelik erkek şiddeti denilince akıllara ilk olarak sonuçları açısından görünürlüğü daha fazla olan fiziksel şiddet geliyor olsa da kadınlar cinsel, ekonomik, psikolojik ve dijital şiddetle de mücadele ediyor. Şiddet sarmalının en üst basamağında ise kadın cinayetleri yer alıyor. Ülkemizde de sık sık gündem olan kadın cinayetleri cezasızlığın bir sonucu olarak psikolojik ve fiziksel şiddetin varması muhtemel sonuçlarından biri olarak görülüyor.

Kadına yönelik şiddetin faili ve çeşitli mekanlara nasıl yayıldığı incelendiğinde çok dikkat çekici sonuçlar ortaya çıkıyor. Ev genellikle dışarının karanlığı, güvensizliği, karmaşası ve kontrolcülüğü karşısında özgürlüğün, güvenliğin, yaratıcılığın, yenilenme ve dinlenmenin, şefkat ve yakınlığın mekânı olarak tasvir edilir². Kişilerin kendini en güvende hissetmesi beklenen mekan olan "ev" kadınlar için ise şiddetin en fazla gerçekleştiği yer olarak biliniyor. Kadına yönelik şiddetin faileri ise çoğu zaman kadınlarla aynı evde yaşayan erkekler oluyor. BM 2019 Küresel Cinayetler Raporu'na göre kadınlar için en tehlikeli yer kendi evleri.

Hem ülkemizde hem de dünyada yaygın olan kadına yönelik erkek şiddetiyle etkin bir mücadele eşitliği inşa etmekten sorumlu tüm paydaşların bir araya gelerek çok boyutlu ve bütüncül politikalar oluşturması ile mümkün. Bütüncül politikalar için öncelikli ihtiyaçlar ise sorunun büyüklüğünü ve karmaşıklığını anlamak, şiddete maruz bırakılan kadınları destekleyen mevcut mekanizmaların etkinliğini ölçmek ve şiddetle mücadele için önleyici çalışmalar tasarlamak olarak sıralanabilir. Fakat, Türkiye'de kadına yönelik şiddete dair kamu kurumlarının sağladığı verinin kısıtlılığı konuya bütüncül yaklaşmayı ve mücadeledeki boşlukları tespit etmeyi zorlaştırıyor. Son yıllarda kadın cinayetlerinin daha sık gündem olmasıyla beraber kadına yönelik şiddete karşı toplumsal duyarlılık artsa da Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun derlediği verilere göre Türkiye'de hala neredeyse her gün bir kadın öldürülüyor. Şiddet vakalarında toplumsal cinsiyet kalıplarından yola çıkarak tanımlanan hafifletici nedenler ve cezasızlık muhtemel faileri cesaretlendiriyor.

² Darke, J., (1994), 'Women and the Meaning of Home', in Gilroy, R. and Woods, R. (eds), *Housing women*, London: Routledge.

YÖNTEM

İstanbul Planlama Ajansı tarafından hazırlanan “Sığabildiğim Bir Dünya”: Kadına Yönelik Erkek Şiddetiyle Mücadelede Özneler, Kurumlar ve Yerel Çözümler raporu çerçevesinde nitel ve nicel yöntemlere başvurarak çeşitli veriler elde edildi, farklı katmanlarda görüşler toplandı ve geçmiş çalışmalardan yararlanıldı. Bu kapsamda; öncelikle elde edilen sonuçların hangi kavramsal çerçeveyi referans alarak analiz edildiğinin altı çizilerek şiddet türleri ve şiddet algısına değinildi. Türkiye ve İstanbul'daki kadına yönelik erkek şiddetine dair bilgi ve veriler derlenerek bu konudaki bilgiye erişim sorunu ve yetersizlik ortaya konuldu. Ardından, kadına yönelik erkek şiddetinin gündelik hayatın her alanına yayılma-

sından hareketle kadınların evlerinde, sokaklarında, iş yerlerinde ve diğer kamusal alanlarda yaşadıkları güvensizliğe değinildi. Şiddete maruz bırakılanların yanı sıra şiddete maruz bırakılan kadınlarla dayanışan kadınların deneyimlerine de yer veren rapor; kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadele alanındaki farklı öznelerin güncel tartışmalara dair görüşleriyle tamamlandı. Kadınların kurumlarla kurdukları ilişki ve kurumlara duyulan güven üzerine de odaklanan bu bölümde bizzat kadınlarla yapılan görüşmelerden yararlanıldı. Son olarak, yerel yönetimleri bu mücadele alanında bir fırsat olarak görmenin potansiyellerine değinildi.

Rapor temelde dört bilgi kaynağına dayanıyor:

İstanbul'da yaşayanların şiddete dair algı, görüş ve beklentilerini anlamaya yönelik uygulanan CATI araştırması ile İstanbul'da tam 437 haneye ulaşıldı. Katılımcılar, eğitim, meslek ve gelir düzeyine bağlı olarak 8 kategoriyi içeren sosyoekonomik statü (SES) düzeyinden üst (A+, A), üst-orta (B+, B), alt-orta (C+, C) ve alt (D ve E) statülerine göre belirlendi. Yapılan araştırmanın İstanbul'u temsil etmesi amacıyla tesadüfi örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme kullanıldı; SES kriterine göre tabakalama yapıldı. Çalışmaya katılanların %7,7'si E, %24,9'u D, %30,5'i C, %11,2'si C+, %11,5'i B, %7'si B+, %5,1'i A, %2,1'i ise A+ sosyoekonomik statüdeki mahallede ikamet etmekte olan kişilerden oluşturuldu. Katılımcıların %49,3'ünü erkekler, %50,7'sini kadınlar oluşturdu. Görüşülenlerin %37,5'i 18-34 yaş aralığında, %29,7'si 35-44 yaş aralığında, %24,3'ü 45-59 yaş aralığındaki kişiler, %8,5'i ise 60 yaş ve üzeri kişilerdi. Araştırmaya katılanların %28,2'si ilkokul ve altı, %9,5'i ortaokul, %26,2'si lise, %30,3'ü yüksekokul ve fakülte, %4,9'u yüksek lisans, %0,9'u doktora eğitim seviyesine sahip olduğunu belirtti. Katılımcıların %8,1'i 2.000 TL ve altı, %42,3'ü 2.001-4.000 TL arası, %20,2'si 4.001-6.000 TL arası ve %29,4'ü 6.001 TL ve üzeri aylık hane gelirine sahip olduğunu ifade etti.

Anket çalışmasının yanı sıra **İBB Kadın Dayanışma Evi**'nde yaşayan beş kadınla bir araya gelinerek şiddetten sonra yeni bir hayat kurmaya, bu süreçte kamunun alması gereken sorumluluklara dair bir odak grup görüşmesi yapıldı. Görüşmede şiddet deneyimleri değil şiddetle mücadele deneyimleri, umut ve çözüm merkeze alındı. Şiddete maruz bırakılan kadınların yanı sıra İBB'nin şiddete maruz bırakılan kadınlara destek sağlayan birimlerinde çalışan kadın personellerle de bir odak grup görüşmesi gerçekleştirildi. Bu kapsamda İBB'nin şiddetle mücadele politikalarının kadınların gündelik yaşamına dokunmasını sağlayan Kadın Danışma Hattı, Kadın Danışma Birimi ve Kadın Dayanışma Evi'nde çalışan kadınlarla buluşuldu. Bu üç birimden altı kadınla şiddete tanıklık etmek, dayanışmak ve güçlenmek üzerine görüşüldü. Son olarak kadın hakları, örgütleri ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanında çalışmalar yürüten uzman isimler **EŞİK'ten Gazeteci ve Kadın Hakları Aktivisti Berrin Sönmez, Havle Kadın Derneği'nden Burcu Kalpaklıoğlu, Toplumsal Cinsiyet Araştırmacısı Cemre Baytok, Dissensus Araştırma'dan Dr., Sosyolog Feyza Aknerdem, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Doktora Araştırmacısı ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Genç Lideri İlayda Eskitaşçıoğlu, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'ndan Psikolog ve Sosyal Çalışmacı Leyla Soydu, Avukat Selin Nakipoğlu ve HeForShe Savunucusu, BM Aktivisti, UN Women Nesiller Boyu Eşitlik Aktivisti Selin Özünaldım'dan** alandaki güncel tartışmalara, bilhassa İstanbul Sözleşmesi'nin feshinden sonra yerel yönetimlerin sorumluluk ve hareket alanına dair görüş alındı. Tüm bunlara paralel olarak İstanbul Planlama Ajansı tarafından yürütülen diğer araştırmalar ve alandaki güncel kaynaklardan

yararlanıldı. En nihayetinde, *"Sığabildiğim Bir Dünya": Kadına Yönelik Erkek Şiddetiyle Mücadelede Özneler, Kurumlar ve Yerel Çözümler* raporu ile İstanbul'da kadına yönelik şiddetle mücadele alanının sınırlılıkları ve imkanları, kurumsal aktörleri, mekansallığı, hem şiddete maruz bırakılan hem de şiddete tanıklık edip dayanışma kuranların deneyim ve algıları toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinden tanımlandı.

KADINA YÖNELİK TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ ŞİDDET, ŞİDDET TÜRLERİ VE ŞİDDET ALGISI

Kadınlara yönelen erkek şiddeti yaygınca toplumsal cinsiyet kimlikleri ve rolleri temelinde kadınların cezalandırılması, kontrol edilmesi ve aşağılanması amacıyla gerçekleşiyor. Şiddet uygulayan kişi kendisini toplumsal cinsiyet rejimi içerisinde daha yüksek bir konumda gördüğü için fiziksel, ekonomik ya da psikolojik olarak caydırıcı şiddet yöntemlerine başvurarak kadına "yerini hatırlatıyor".

"Sığabildiğim Bir Dünya": Kadına Yönelik Erkek Şiddetiyle Mücadelede Özneler, Kurumlar ve Yerel Çözümler Raporu kapsamında yürütülen telefon destekli anket çalışması (Computer Assisted Telephone Interviewing - CATI) sonuçlarına göre katılımcıların %21,6'sı kadına yönelik erkek şiddetinin nedeninin ekonomik sebepler olduğunu işaret ederken %20'si eğitimsizliğin, %13,8'i ise ataerkil bir toplum olmanın ana neden olduğunu belirtiyor. Erkeklerde ilk üç nedenin sırası değişmezken, kadınlarda bu sıranın ataerkil bir toplum olma, ekonomik nedenler ve eğitimsizlik olarak sıralandığı görülüyor.

Fiziksel şiddet her ne kadar daha görünür ve konuşulur olsa da kadına yönelik erkek şiddeti farklı formlarda karşımıza çıkıyor. Fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik, dijital şiddet, flört şiddeti ve ısrarlı takip olarak kategorize edilen şiddet türleri en geniş çerçevede eril şiddet olarak adlandırılıyor.

Fiziksel Şiddet: Fiziksel bütünlüğe zarar vermek amacıyla gerçekleştirilen eylemlerin hepsidir. Fiziki güç ile yöneltilen şiddet, kişiye temas ederek ya da herhangi bir eşya kullanarak uygulanabilir. Çoğu zaman morluk ya da kızarıklık gibi fiziksel kanıtlar bıraktığından bu şiddet türünün görünürlüğü daha yüksektir ve toplumsal gündemi sık sık meşgul eder.

Cinsel Şiddet: : Kişinin rızası olmadan maruz bırakıldığı bütün cinsel davranışları kapsar. Sözlü ya da fiziksel cinsel saldırının her türü bu şiddet türü içine girer. Kadınlar evlilik içi ya da dışında cinsel şiddete maruz bırakıldıklarında yoğun bir utanç duygusu hissettiklerinden şiddeti açıklama oranlarının daha düşük olduğu gözlenir.

Psikolojik Şiddet: Duygusal güç ve ihtiyaçların karşı tarafı psikolojik zarara uğratan, değersiz hissettiren, kendinden şüphe duymasına sebep olan şekilde kullanılmasıdır. Fiziksel bir iz bırakmasa da kadınların hayatını derinden etkileyen depresyon, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu gibi sonuçları gözlemlenebilir. Ataerkil toplumsal yapı içinde içselleştirilmiş kadın-erkek rolleri sebebiyle normalleştirilen psikolojik şiddet çoğu zaman fiziksel şiddetin ayak seslerini barındırır.

Ekonomik Şiddet: Maddi gücün bir kontrol aracı olarak kullanılması ekonomik şiddettir. Kadınların kişisel finansal kararlarına ya da hane için yaptığı harcamalara kısıtlama getirmek ya da kontrol etmek, çalışma ve eğitim hayatına katılmasını engellemek ve gelirine tamamen ya da kısmen el koymak bu şiddet türüne girer.

Dijital Şiddet: Dijital ve teknolojik araçların kadınları korkutmak ve değersizleştirmek için kullanılmasıdır. Son yıllarda yaygınlaşan sosyal medya platformları ile daha görünür olan bu şiddet türü dijital ortamda olan taciz, tehdit, yalan bilgi yayma, özel bilgilerin/görüntülerin ifşası ve ısrarlı iletişim kurmayı içerir.

Flört Şiddeti: Flört şiddeti genellikle daha genç yaşta olan kadınların partnerleri tarafından maruz bırakıldığı şiddet türüdür. Erkeğin, ilişkide olduğu genç kadını kısıtlamayı ve denetlemeyi "hak" olarak görmesi ile başlayan flört şiddeti toplumsal cinsiyet rolleri ile perçinlenerek tespit edilmesi zorlaşır.

ısrarlı Takip: Tehditkar davranış ve tutumların kadınların kendisini güvende hissetmesini engelleyecek ve şiddete uğrama korkusuna yol açacak biçimde tekrarlanması ısrarlı takiptir. Bu şiddet türü dijital ortamda da yaygındır.³

Son yıllarda kadın örgütleri ve çeşitli aktörlerin savunuculuk ve farkındalık çalışmalarının sonucunda kadınları derinden etkileyen ve fiziksel şiddetin öncüsü olabilen diğer şiddet türlerine yönelik toplumsal duyarlılık yaratıldığı söylenebilir. Şiddetle mücadelenin büyük bir parçası olan bu çalışmalar toplumun şiddet algısını genişleterek yaygın şiddet tanımlarını değiştiriyor. **CATI görüşmeleri kapsamında ankete katılan katılımcılara şiddet algılarını anlamaya yönelik sorular sorulduğunda; %93,3'ünün hakaret etme ve aşağılama gibi davranışların bir şiddet biçimi olduğunu düşündüğü görüldü. Bu bize psikolojik şiddetin yüksek oranda toplumsal tanınırlığı olduğunu gösteriyor.**

Havle Kadın Derneği'nin Şiddetin Adını Koymak: *Kadınların Dini Aidiyetleri ve Şiddetle Başa Çıkma Yolları Araştırması*⁴ kadınların şiddet, bilhassa psikolojik şiddet algısına dair çarpıcı bulgular içeriyor. Araştırmanın koordinatörü Burcu Kalpaklıoğlu söz konusu bulgularla ilgili şu notları düşüyor:

³ Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. *Şiddet Biçimleri*. <https://morcati.org.tr/siddet-bicimleri/> adresinden alındı.

⁴ Havle Kadın Derneği, (2021). *Şiddetin Adını Koymak: Kadınların Dini Aidiyetleri ve Şiddetle Başa Çıkma Yolları Araştırması*.

"Konuştığımız kadınların birçoğunun mülakatlarda en çok psikolojik şiddete dair anlatılara yer vermesi sebebiyle, araştırma hiç beklemediğimiz bir şekilde psikolojik şiddet konusuna ve kadınların psikolojik söylemleri, şiddeti değerlendirme ve yaşadıklarına anlam verme yolu olarak sahiplenmelerine odaklandı. Burada, araştırmada oldukça öne çıkan ve Havle olarak şiddet konusunda savunuculuk faaliyetlerimize yön vermesini planladığımız bir hususa değinebilirim: Farklı eğitim seviyesine, yaşa ve ekonomik sınıflara sahip kadınların tamamına yakını psikolojik şiddet kavramına oldukça aşinaydılar ve bu kavramı anlatılarında sıklıkla kullandılar. Fakat bunu yaparken, birçoğu şiddeti kişiselleştirerek, tıpkı psikolojik söylemlerde olduğu gibi, şiddeti ona kuvvet ve meşruiyet kazandıran ataerkil güç ilişkileri ve toplumsal normlardan koparak anlattılar. Bununla birlikte, feminizmin onlar için ne ifade ettiğine yönelik sordığımız soruya farklı cevaplar alsak da, kadınların birçoğunun feminizme olan mesafesi bizi düşünmeye itti. Şunu görmek önemliydi bizim için: öz düşünümSELLİKLERİ güçlü birçok kadın geçmişte yaşadıklarının şiddet olduğunun farkında varmıştı ve hikâyelerini anlatırken baskı, kontrol gibi şiddete değen çok sayıda kelimeler kullanarak anlatılarını ördüler. Fakat yaşadıklarına anlam verdikleri ve güç aldıkları söylem feminizmden çok psikolojeydi. Çok sayıda kadın tarafından aşırı, uç, fitrata aykırı bir –izm olarak görülen feminizmin aksine psikoloji kadınlar için adeta meşru bir zemin yaratıyordu."

Burcu Kalpaklıoğlu
Havle Kadın Derneği

Benzer şekilde, İBB Kadın Dayanışma Evi'nde yapılan görüşmelerde kadınlar uzun süre maruz bırakıldıkları fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddetin kendilerine olan inançlarını ne denli kırdığını yine son derece psikolojik bir tanımlama olan "özgüven kırılması" üzerinden vurguladı. Evlilikleri boyunca tüm davranışları, hareketlilikleri ve gündelik yaşam alışkanlıkları kontrol edilmişti. Yapabilirliklerine olan inançları baltalanmıştı. Şiddet kadınlara değersiz, yetersiz, güçsüz ve çaresiz hissettiriyordu. Kadınların görüşme odasında kendi hikâyelerini anlatırken en çok kullandığı kelime özgüven oldu. Şiddetin özgüvenlerini kırdığını, kendilerine failin gözünden bakmaya başladıklarını uzun uzun tartışıyorlardı. **Öyle ki, hayatta kalmak kırılan özgüveni yeniden kazanma mücadelesi olarak tanımlanıyordu.** Maruz bırakılanın şiddetin kırdığı özgüveni yeniden kazanmak için her kadının farklı bir yol haritası vardı:

"Benim okuma yazmam bile yok ama ben kızımı okutacağım. O benim gibi olmayacak, bu benim için en büyük özgüven kaynağı. Onun geleceğinin farklı olması için çabalarken ben kendi kırılan özgüvenimi kazanıyorum."

"Hepimizin özgüveni kırılmış. Ben buradan çıkıp kendi evimi kuracağım, çocuklarımla kendime ayrı bir dünya kuracağım ya.. Bu benim için en büyük motivasyon. Sonra belki dışarıdan liseyi bile veririm. Eşim istememişti okumamı. Onu bile yaparım belki diyorum şimdi."

"Benim evimin kalın perdeleri bile kapalıydı. Ben güneşi göremiyordum. Tek başıma bakkala dahi gidemiyordum. Aile apartmanı içinde dahi gezinmiyordum. Aşağıya tek inemiyordum. Pantolon giymem yasaktı. Şimdi istediğimi giyiyorum, istediğim yere gidiyorum. İçimde ne kadar ukde kalmış. Anadolu Yakası'na hiç geçmemiştim mesela. İlk defa vapura bindim ve karşıya geçtim. Bunlar bana özgüven veriyor."

"Beceremem korkusu var. Kafamda çocuklarım var, bundan sonra nasıl ayakta kalacağım? Kafamda bunlar varken özgüveni kazanmak çok zor. Önce önümü görmem gerekiyor."

"Zaman gerekiyor. Şiddetsiz, onsuz geçen bir süreç gerekiyor. Yılların bastırılmışlığı var hepimizde. O zaman yapamadıklarımı yapıyorum şimdi. O heyecan çok güzel."

Şiddet algısına dair elde ettiğimiz bir diğer veri ise CATI görüşmelerinde ortaya çıkan ekonomik şiddet vurgusu oldu. **Katılımcıların %57,8'i kadının harcama yapmasını engellemenin ya da denetlemenin bir şiddet biçimi olduğunu düşünüyordu. Bu, kadınların hane içerisindeki kaynaklar üzerindeki tasarrufunun kısıtlanması ve denetlenmesinin bir şiddet biçimi olarak büyük oranda kabul gördüğünü gösteriyor.** Kadınların eğitim ve istihdam haklarına erişiminin kaynaklardan eşit yararlanmanın önündeki en büyük bariyer olduğunu söylemek mümkün. TÜİK verilerine göre kadınların eğitim hayatına ve istihdama katılma oranı erkeklerle göre daha düşük seviyelerde. TÜİK'in İstatistiklerle Kadın 2019 araştırmasında 25 ve daha yukarı yaşta olup okur yazar olmayan nüfusun oranı erkeklerde %1,3 iken kadınlarda %7,6 olarak tespit ediliyor. Aynı araştırmada en az bir eğitim düzeyini tamamlayanların oranı kadınlarda %84,5 erkeklerde ise %95,9 olarak belirtiliyor. İstihdama katılım verileri ise toplumsal cinsiyet temelli daha vahim bir farka işaret ediyor. Erkeklerin işgücüne katılım oranı %72,7 olurken kadınlarda bu oran %34,2'ye düşüyor⁵. Kadınların ekonomik hayata katılımının ve kaynaklara erişiminin erkeklere oranla daha sınırlı olması kadınları pek çok açıdan bağımlı kılıyor. Türkiye'de kadınlar genellikle bakım emeği yükü sebebiyle istihdamın dışında kalıyorlar. İşgücüne dahil olmayanlar arasında bakım sorumluluğu bulunanların

⁵ TÜİK. (2019). İstatistiklerle Kadın. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Kadin-2019-33732> adresinden alındı.

oranı %39 ve bu oran erkeklerde %15 iken kadınlarda %46⁶. DISK Genel-İş'in geçtiğimiz yıl yayınladığı Türkiye'de Kadın Emeği Raporu'na göre⁷ sadece bir yıl içerisinde neredeyse 500.000 kadın ev içi bakım hizmetleri nedeniyle işinden ayrıldı ve 12 milyon kadın ev işleri nedeniyle çalışma hayatına giremedi. Kadınların erkek şiddetinden uzaklaşamama sebeplerinden birinin de ekonomik bağımlılık olduğu düşünüldüğünde, şiddet sarmalının birbirini besleyen örüntüleri daha da ortaya çıkıyor:

“Kadınların istihdam oranı oldukça kötü rakamlarda seyretmektedir. Çocuk, yaşlı ve hasta bakım hizmetlerinin pahalı oluşu, düşük ücretle çalışabilecek olan eğitim düzeyi yüksek olmayan kadınların çalışmasını çok zorlaştırmaktadır. Yuva/kreş ücretlerinin yüksekliği, yetersiz hizmet arzı ve okul saatleriyle iş saatlerinin uyumsuzluğundan dolayı çocukların yuva ve kreşte bakım oranının çok düşük oluşu çocuklu kadınların çalışma yaşamına girmesini ve düzenli olarak çalışmaya devam etmesini engellemektedir. Burada yerel yönetimlerin ücretsiz kreş yuva desteği ve buna yönelik bütçeleme yapmaları kadınların hayatlarını değiştirecek bir hamledir. Belediyeler de nüfusu 100 bini geçse de kanunen açma zorunlulukları olsa bile sığınak açmamaktadır. Bu konuda üzerlerine düşen sorumlulukları yapmaları elzemdir. Hukuki bilgilendirme, kadınların hukuki haklarına ulaşmaları için bilgilendirme yapılmalıdır. Ayrıca hukuki destek mekanizmalarının çalışması için mücadeleye yerel yönetimlerin katkısı önemlidir.”

Selin Nakıpoğlu
Avukat

TÜİK'in 2016 yılında yaptığı Aile Yapısı Araştırması'na göre boşanan kadınların boşanma nedenlerinin arasında dayak/kötü muamelenin önemli bir orana sahip olduğu; Türkiye'de bu oran %36,4 iken İstanbul'da bu oranın %30,3 olduğu görülüyor (Tablo 1). Bu verilere dayanarak boşanmaların ilk üç sebebinden birinin aile içi şiddet olduğunu söylemek mümkün. Benzer şekilde, CATI araştırmasında katılımcıların %88,6'sı aile içi şiddetin geçerli bir boşanma sebebi olduğunu belirtti. **Aile içi şiddetin toplum nezdinde boşanma sebebi olarak kabul görmesi; kadınların çoğu zaman pek çok psikolojik, ekonomik ve toplumsal baskıyı aşmak zorunda kalarak başlatabildiği boşanma süreçlerinin yıkıcı etkilerini hafifletip kadınların şiddet sarmalından çıkmasını kolaylaştırabilir.**

Şiddetin en temelde toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayandığının altının çizilmesi, şiddetin farklı boyutlarına yönelik farkındalığın yaygınlaşması, tüm bu şiddet türlerinin yasalarla tanımlanması ve cezasızlığın engellemesi şiddetin ve kadın cinayetlerinin önlenmesi için büyük önem taşıyor. Nitekim, yapılan CATI araştırmasında katılımcıların **%83'ü kadına yönelik erkek şiddetinin kabul edilemez olduğunu ve her koşulda suç sayılması gerektiğini belirtti.**

Tablo 1. Kadınların belirttiği boşanma nedenleri, 2016

	Türkiye	İstanbul
İçki	% 23	% 20,6
Kumar	% 12,9	% 7,8
Madde bağımlılığı	% 4,3	% 2,6
Dayak/kötü muamele	% 36,4	% 30,3
Evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama	% 42,6	% 41
Aldatma	% 32,2	% 27,6
Aile içi cinsel taciz	% 2,8	% 2,2
Sorumsuz ve ilgisiz davranma	% 61,5	% 61,5
Terk Etme/ Edilme	% 17,4	% 12,5

⁶ TÜİK. (2018). İstatistiklerle Kadın. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2018-30707#:~:text=T%C3%BCrkiye%20n%C3%BCfusunun%20%49%2C8%20adresinden%20alındı.>

⁷ DISK Genel-İş (2020) Kadın Emeği Raporu. <https://www.genel-is.org.tr/turkiyede-kadin-emeği-raporumuz-yayimlandi,2,21031#.YZ3mjWBBYUk> adresinden alındı.

⁸ TÜİK. (2016). Aile Yapısı Araştırması.

TÜRKİYE'DE VE İSTANBUL'DA KADINAYÖNELİK ERKEK ŞİDDETİ VE KADIN CİNAYETLERİ

Politika Açığını Besleyen Veri Açığı

Toplumsal bir soruna yönelik çözümler ve politikalar geliştirmenin temelinde, o konuya dair yeterli ve güvenilir bilginin varlığı kritik önem taşıyor. Türkiye’de kamu kurumları tarafından düzenli olarak yayınlanan kadına yönelik şiddete ve kadın cinayetlerine ilişkin resmi veriler ise yeterli değil. Şiddetle mücadele alanında bilgi üreten çeşitli sivil toplum kuruluşlarının tespitlerine ulaşılabilir olsa da bu çalışmaların da mevcut durumu anlamada yetersiz kaldığı görünüyor. Bilgiye erişimin kısıtlılığı, kamu otoritelerinin kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadele politikalarının yetersizliğinin en temel göstergesi olduğu söylenebilir. Şiddetle mücadelede güvenilir bilgi toplanması ve kamuoyu ile paylaşılması, bu sorunun tespiti, görünür kılınması, müdahale edilerek ortadan kaldırılmasının temelini oluşturuyor. Tüm bu bilgi kısıtlılığına rağmen kadınlara yönelik şiddet ve cinsel saldırıların giderek arttığı biliniyor.

Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından hazırlanan 2014 tarihli Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması bu alandaki en kapsamlı çalışma

olarak kamu kurumları tarafından dahi hala referans gösteriliyor⁹. Bu araştırmaya göre (Tablo 2) İstanbul’da 15-49 yaş arasındaki evlenmiş kadınlarda yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz bırakılanların oranı % 36,3, cinsel şiddete maruz bırakılmış olanların oranı %12,9. Türkiye genelinde yaş gruplarına göre bakıldığında 15-24 yaş aralığındaki kadınlarda son 12 ay içerisinde her türden şiddetin diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu ve yaş ilerledikçe şiddet oranlarının azaldığı görülüyor. Eğitim seviyesi yükseldikçe şiddet oranları azalıyor olsa da lisans ve yüksek lisans mezunu kadınlarda yaşamının herhangi bir döneminde şiddet görenlerin oranı ancak %21’e düşüyor. Bu oran okul bitirmeyenlerde ise %43,3 olarak belirtiliyor. Dikkat çeken başka bir konu ise boşanmış kadınların %75,1’inin yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel ya da cinsel şiddet görmüş olmaları¹⁰. **Yeterince güncel olmasa da şiddetin boyutlarına dair fotoğrafı ortaya koyan bu verilerin kamu tarafından güncellenmesi, mekansallaştırılması ve politikalara yön verecek şekilde farklı ölçeklerde tutulup açık olarak paylaşılması gerekiyor.**

Tablo 2. Kadınların gördüğü şiddet bilgisi, 2015

	Fiziksel Şiddet		Cinsel Şiddet		Fiziksel ve/veya Cinsel Şiddet	
	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 ayda	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 ayda	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 ayda
İstanbul	% 36,3	% 7,5	% 12,9	% 5,7	% 38,2	% 11
Türkiye	% 35,5	% 8,2	% 12	% 5,3	% 37,5	% 11

Şiddetin ve Şiddetin Görünürlüğünün Aynı Anda Artması

Kadına yönelik erkek şiddeti vakalarının hem arttığı hem de toplumun gündeminde giderek daha görünür olduğu rahatlıkla söylenebilir. İstanbul Planlama Ajansı İstanbul İstatistik Ofisi’nin İstanbul Emniyet Müdürlüğü ve Polis Akademisi Yayınları’ndan elde ettiği, 2017 ve 2018 yıllarında yapılan resmi başvurular ile kadına yönelik şiddet olarak tespit edilebilen vaka verilerine

dayanarak İstanbul Planlama Ajansı Vizyon 2050 Ofisi tarafından hazırlanan Kentsel Durum Analizi raporunda da kadına yönelik erkek şiddeti vakalarının son yıllardaki yükselişi göze çarpıyor. İstanbul’da Emniyet Müdürlüğü kayıtlarına giren kadına yönelik şiddet vaka sayıları 2017 yılında 24.042 iken 2018 yılında bu sayının çarpıcı bir artışla 28.540’a yükseldiği görülüyor. Kadınların şiddet şikâyetlerinin kimi zaman eşleri ile barıştırılarak kayda alınmadığı da bilinen bir yöntem olduğundan, gerçek şiddet vaka sayılarının çok daha yüksek olduğu tahmin edilebilir.

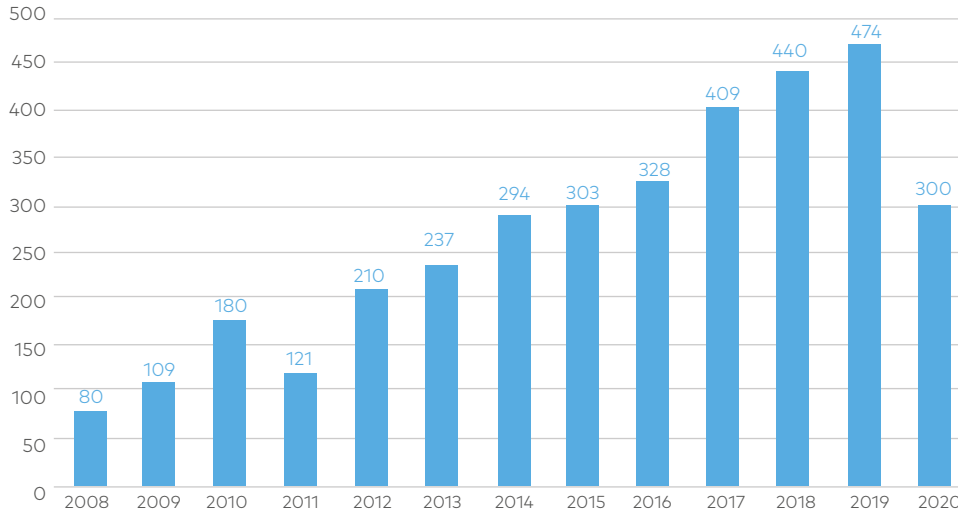
⁹ Yanı sıra, İPA İstatistik Ofisi’nin İstanbul Emniyet Müdürlüğü ve Polis Akademisi Yayınları’ndan elde ettiği 2017 ve 2018 yılı verileri ile Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu tarafından 2013 yılından bu yana her ay yayınlanan kadın cinayetleri raporları konu kapsamında ele alınan verilerdir. Bununla birlikte Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu verileri ile Emniyet Genel Müdürlüğü ile Jandarma Genel Komutanlığı’ndan alınan bilgiler arasında çeşitli tutarsızlıkların var olması nedeniyle bu çalışmada platformun çalışması temel alınmış, Emniyet Genel Müdürlüğü ile Jandarma Genel Komutanlığı’ndan elde edilen verilerden ikincil olarak yararlanılmıştır.

¹⁰ Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2015). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması.

Bu çalışma kapsamında yapılan CATI araştırmasında katılımcıların %25,9'u çevrelerinde kadına yönelik şiddetin oldukça yaygın olduğunu belirtiyor; %23,1'i ise kadına yönelik şiddet vakalarının kendi çevrelerinde az da olsa görüldüğünü ifade ediyor. Kadın katılımcıların %44,8'i çevrelerinde şiddete uğrayan en az bir kadın tanıdığını söylerken, erkeklerde bu oran %24,9'a indiği gözlemleniyor. Bu soruya verilen cevaplarda sosyo-ekonomik seviyeye göre bir farklılaşma görünmüyor. Bu sonuçların en dikkat çekici tarafı ise kadın ve erkek katılımcılar arasındaki farklılaşma. **Şiddete maruz bırakılan kadınların bu durumu açıklamadaki çekinceleri bilinirken araştırmaya katılan kadınların çevrelerinde şiddete uğrayan bir kadını erkeklere kıyasla daha fazla tanıması şiddete dair deneyimin kadınlar arasında yaygın olarak yayıldığına işaret ediyor.**

Şiddet sarmalının son basamağı olan kadın cinayetleri de sık sık Türkiye'nin gündeminde yerini alıyor. Tespit edilebildiği kadarıyla 2019 yılında 474 kadın, 2020 yılında ise 300 kadın erkekler tarafından öldürüldü. (Şekil 1).¹¹

Son yıllarda kadın cinayetleri konusunda dikkat çeken bir ayrıntı ise kadınların şüpheli ölümleri. Gündeme gelen Şule Çet ve Pınar Gültekin cinayetlerinden sonra daha yoğun olarak tartışılmaya başlanan şüpheli ölümler ilk aşamada intihar ya da kaza olarak algı-lansa da bu tür vakaların kamu kurumları tarafından toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde etkin ve titiz bir soruşturma yürütülerek sonuçlanması gerekiyor. 2020 yılında 171 şüpheli kadın ölümü tespit edilirken¹² faille-rin cezasız kalması potansiyel failleri cesaretlendiriyor. Bu durum her geçen yıl daha fazla kadın cinayetine ve kadınların kendini daha az güvende hissetmesine sebep oluyor.

Şekil 1. Türkiye'de öldürülen kadın sayıları, 2008-2020

İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi'nin 2019 yılında Beyoğlu Adli Yardım Merkezi, Bakırköy Adli Yardım Merkezi, Gaziosmanpaşa Adli Yardım Merkezi, Kartal Adli Yardım Merkezi ve Ümraniye Adli Yardım Merkezleri'nde alınan tedbir kararları ile ilgili yaptığı çalışmada, tedbir kararları alınan şiddet vakalarının failinin %92'sinin kadınların eşleri, %4'ünün eski eşleri ve %2'sinin diğer aile bireyleri olduğu görülüyor¹³. Benzer şekilde, 2020 yılında işlenen 300 kadın cinayetinin

%91,3'nün yakın aile bireyleri, akrabalar, eş ya da partnerler tarafından işlendiği belirleniyor. Faillelere dair veriye daha detaylı bakıldığında ise 2020 yılında öldürülen kadınların %50'sinin eşi ya da partneri tarafından öldürüldüğü ortaya çıkıyor. Kadınların yaşam hakkının sistematik ihlali başlı başına toplumsal ve politik bir sorunken, faillelerin kadınların en yakınındaki kişilerden oluşması kadınların güvenliğine dair daha incelikli bir bakış geliştirilmesi gerektiğini ortaya koyuyor.

¹¹ Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu tarafından 2013 yılından bu yana her ay yayınlanan kadın cinayetleri raporları incelenerek elde edilmiştir. <http://kadincinayetlerini-durduracagiz.net/kategori/veriler>

¹² Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu tarafından 2013 yılından bu yana her ay yayınlanan kadın cinayetleri raporları incelenerek elde edilmiştir. <http://kadincinayetlerini-durduracagiz.net/veriler/2947/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2020-raporu>

¹³ İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi. (2020). Adli Yardım Bürolarında Başvurularda Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 Sayılı Kanun Uyarınca Alınan Tedbir Kararları Raporu.

MEKAN TANIMAYAN ERKEK ŞİDDETİ: HER YER OLAY MAHALİ

Gündelik hayatta farklı formlarda karşımıza çıkan şiddetin yayıldığı mekanlar da aynı biçimde çeşitleniyor. Mevcut tabloya göre 2020 yılında öldürüldüğü bilinen 300 kadının 181'i evinde, 48'i sokak ortasında, 15'i iş yerinde, 14'ü boş arazide, 11'i arabada, 5'i otelde, 4'ü işsiz bir yerde, 1'i odun deposunda, 1'i kuaförde öldürülmüş, 20 kadının öldürüldüğü yer ise tespit edilememiş¹⁴.

Şiddetten Arındırılmış Bir Evin Hayali

2020 yılında kadına yönelik erkek şiddetinin ev içinde gerçekleşme oranının %98 olduğu, kadınların %60'ının ise evinde öldürüldüğü biliniyor¹⁵. Bu araştırma kapsamında CATI yöntemiyle görüşülen katılımcıların %70,8'i de kadınların en çok kendi evlerinde şiddet gördüğünü düşünüyor. Katılımcıların %91,8'i hiçbir sebeple şiddete başvurulamayacağı görüşünü savunurken, %5,9'u erkeklerin aile içi düzeni koruma gerekçesi ile şiddette başvurabileceği görüşünü paylaşıyor, %2,3'ü ise kararsız olduğunu belirtiyor.

Şiddetle birlikte kadınların evle kurdukları ilişki dönüşüyor ve kadınlar gündelik hayatlarının büyük bir kısmını geçirdikleri kendi alanlarına yabancılaşıyor. Ev; kadınların kendini güvende hissetmediği bir mekana dönüşüyor. Bu çalışma kapsamında İBB Kadın Dayanışma Evi'nde yaşayan kadınlarla yapılan görüşmede kadınların çoğunun borçlanarak inşa ettikleri, her bir köşesinde anıları ve emekleri olan evlerini yalnızca birkaç parça kıyafet ve kimliklerini alarak kaçarcasına terk etmek zorunda kaldığı aktarıldı. Bu kaçış şiddeti olduğu kadar kadınların o güne kadar biriktirdiği pek çok şeyi de arkada bırakmalarına neden oluyor, her şeyden önce bir tür belirsizliğe ve evsizliğe açılıyor. Kadınlar, olay mahalline dönmüş evlerinden çıktuktan sonra bir süre kendilerini kabul eden akrabalarında ve arkadaşlarında kalıyor fakat kadınlardan kendilerine seken tehditleri ve can güvenliği riskini ev sahipleri ancak kısa bir süre tolere edebiliyor. Ardından kadınlar ve çocukları için bir evsizlik süreci yaşanıyor. **Şiddete dair anlatılan ve hala canlılığı koruyan tüm detaylar bir şekilde eve ve evsizliğe dair anlatılarla buluşuyor.** Kadınların her şeye rağmen güzelleştirdiği, perdenin ucuna bir toka takarak, duvarına çocukların yaptığı resimleri yapıştırarak, kokulu sabunları raflara dizerek sıcak bir yuvaya dönüştürmeye çalıştığı ve artık geride bırakılan, şiddetin mekanı olarak anılan evler; sonrasında bir evden diğerine gezinmek fakat "bir yere sığmamak" ve nihayet şiddetten arındırılmış, yeniden ilmek ilmek işlenmiş yeni bir ev kurmanın hayaline dönüşüyor.

"Sadece kimliğimi alıp çıktım evden. Ablamda kaldım bir süre ama eski eşim bana bir şey yapmak isterse onlara

da yansır diye eniştem orada kalmamı istemedi. Sonra parkta kaldım bir gece. Sığamıyorsun hiçbir yere. Her şeyi kendi ellerimle, kendi emeğimle yapmıştım biliyor musun? Kendim çalışıp almıştım tüm eşyalarımı. Çok zorlukla yaptım o evi. Kıyamadım dağıtmaya. Şimdi buradan sonra kendi evimi kuracağım ya, onun heyecanıyla uyuyorum." **İBB Kadın Dayanışma Evi'nde yaşayan kadın görüşmecisi**

Ev ve aile içi şiddetin yaygınlığı bilinmekle birlikte, şiddetin başka sorunlarla ilişkilendirilerek katmerlenerek kadınlar tarafından yine ev ve aile içerisinde nasıl deneyimlendiği farklılaşıyor. İstanbul Planlama Ajansı'nın yürüttüğü İstanbul'da Madde Bağımlılığı: Algılar, Deneyimler ve Çözüm Önerileri¹⁶ araştırması kapsamında yapılan görüşmelerde kadınlar madde bağımlısı eşlerinden gördükleri ve bağımlılığa bağladıkları psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddeti defalarca affettikleri için kendilerine kızdıklarını ifade ediyor. Kadınlar birçok kez boşanmanın kıyasından döndüklerinin, çocukları için veya eşlerini bu mücadelede yalnız bırakmamak için boşanmadıklarının altını çiziyor. Ancak, yaşadıkları şiddetle ölümün kıyasına gelen kadınlar bu sefer boşanmakta kararlı olsalar da boşanmadıklarını belirtiyor. Görüşülen kadınlar başta nafaka olmak üzere pek çok haktan feragat ederek sadece şiddetten kurtulmak amacıyla boşanmak için dahi yıllarca mücadele etmiş, kadın sığınma evlerinde kalmış, şehirden şehre taşınarak gizlenmiş, çocuklarını okullarından almak ve can güvenliklerini sağlamak için her gün çalıştıkları işyerlerine götürmüş, pek çok kez darp raporu alıp uzaklaştırma kararı çıkardıkları halde kendilerini güvende hissedecekleri mekanizmalara erişememiş, gizlilik kararları olduğu için sosyal yardımlardan yararlanamamış, çocuk bakım hizmetlerine güç yetiremedikleri için iş bularak kendilerine yeni bir hayat kurmakta zorlanmış. Bağımlıların kız kardeşlerinin deneyimleri de bu hikayeye benzerlikler gösteriyor. Görüşülen kız kardeşlerin bağımlılığa bağlı olarak çok daha fazla şiddete, tacize, baskıya ve kısıtlamaya maruz bırakıldığını söylemek mümkün. Yaşadıkları şiddet ve baskı sebebiyle erken yaşta evlenmeyi düşünen, annelerini bağımlılık gibi büyük bir sorunla baş başa bırakmamak için kazandığı üniversiteye gitmeyen, geceleri kapılarını kilitleyip korkuyla uyumak zorunda kalan genç kadınların anlatıları daha çok erkeklerin sorunu olarak görünen bağımlılığın toplumsal cinsiyet boyutunu ortaya koyuyor. Bağımlıyla yaşamının toplumsal cinsiyet temelli şiddete maruz kalma riskiyle ilişkili olduğu görülse de, kadınlar gündelik hayatta bağımlılık sorunu olmayan erkekler tarafından pek çok biçimde ve yerde şiddete uğruyor.

¹⁴Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu tarafından 2013 yılından bu yana her ay yayınlanan kadın cinayetleri raporları incelenerek elde edilmiştir. <http://kadincinayetlerini-durduracagiz.net/veriler/2947/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2020-raporu>

¹⁵İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi. (2020). Adli Yardım Bürolarına Başvurularda Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 Sayılı Kanun Uyarınca Alınan Tedbir Kararları Raporu.

¹⁶İstanbul Planlama Ajansı (2021). İstanbul'da Madde Bağımlılığı: Algılar, Deneyimler ve Çözüm Önerileri. www.ipa.istanbul.tr/https://uo0hom8od0sb.merlinicdn.net/wp-content/uploads/2021/08/BagimlilikRaporu_20210722-web.pdf adresinden alındı

Evin Ötesi: Sokak, İş Yeri ve Toplu Ulaşım

Şiddetin gündelik hayatın her alanına ve her mekana yayılması kadınların neredeyse hiçbir yerde kendini güvende hissetmemesine yol açıyor. CATI yöntemiyle görüşülen katılımcılara en çok nerede tehlikede hissettikleri sorulduğunda verilen cevaplar şiddetin her yerde olduğunu kanıtlar nitelikte. Katılımcıların %50,9'u kadınların en çok sokakta tehlikede olduğunu düşünüyor. **Kadınlar kendilerini ne evlerinde ne de evlerinin dışında, kamusal mekanda, sokaklarda, toplu taşımada güvende hissediyor.** İstanbul Planlama Ajansı tarafından 2021 yılında yayınlanan İstanbul'da Taksi Kullanımı Alışkanlıkları, İhtiyaçlar ve Beklentiler Araştırması¹⁷ kapsamında yapılan görüşmelerde kadınların %51,9'u gece saatlerinde taksi yolculuğunu güvenli bulmazken, erkeklerde bu oranın %27,3'e düştüğü görülüyor. Yine aynı araştırmada gece saatlerinde taksi yolculuğu yapmayı güvenli bulmayan katılımcıların %70,9'unun taksi şoförü tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete uğrama korkusu duyduğu belirtiliyor. Taksi şoförü tarafından taciz veya saldırıya uğrayabileceğini düşünenlerin %63,2'i ise kadınlardan oluşuyor. Kadınların toplu ulaşımdaki güvenlik kaygıları genellikle taksiler ve otobüslerin gece seferlerinde yoğunlaşıyor. İBB'nin hizmete soktuğu "ara durak uygulaması" İETT otobüslerini kullanan kadın yolcuların gece saat 22.00'den sonra duraklar haricinde istedikleri herhangi bir yerde inmelerine imkan tanıyor. Böylece kadınlar sokak aydınlatmasının yetersizliği veya takip şüphesi gibi güvenlik riskleri bir nebze de olsa minimize edebiliyor. Ancak, uygulamanın bilinirliğini kadınlar arasında yaygınlaştırmak, kadınların kentte hareket ederken hissettikleri güvensizlik duygusu karşısında alternatiflerinin olabildiğini bilmesi son derece önemli. Ayrıca, kadınların kentteki güvenliğini ve rahat hissetmelerini sağlamaya yönelik düzenlemelerin orada yaşayan kadınların deneyimlerini duyabilecek katılım mekanizmaları aracılığıyla planlanması gerekiyor. Örneğin, Birleşmiş Milletler Kadın Birimi ve Beşiktaş Belediyesi'nin "Ateş Böcekleri İle Karanlığı Aydınlat" projesi kapsamında ilçede yaşayan kadınların sokak aydınlatmasının yetersiz olması vb. sebeplerle kendilerini güvende hissetmedikleri yerleri işaretlemesi ile kentsel güvenliğe yönelik düzenlemelere yön verecek bir harita bizzat kadınlar tarafından oluşturuldu. Kadınların kendilerini güvende hissettiği bir kent için nasıl düzenlemelere ihtiyaç duyulduğunu yine kadınlara kulak vererek anlamak mümkün. Örneğin, İETT'de daha fazla kadın şoförün istihdamı ile toplu ulaşım hizmetlerini kullanan kadın yolcuların kendilerini çok daha güvende hissettiklerini bizzat kadın şoförler ve kadın yolcular arasındaki karşılaşmalardan anlıyoruz:

"Başladığım günden beri özellikle kadın yolculardan çok güzel tepkiler alıyorum. Kadın yolcular özellikle akşam saatlerinde benimle birlikte yolculuk yaparken kendilerini çok güvende hissettiklerini, tedirgin olmadıklarını söyleme ihtiyacı duymuyorlar. Bir kadın olarak buna sevimmeli miyim üzülmemi bilmiyorum. Keşke toplumumuzda kadınlar her yerde kendilerini güvende hissedebilseydi. Bunun için caydırıcı cezalar uygulansa da, biz kadınlar rahat nefes alabilsek. Kadına şiddet ve kadın cinayetleri artık son bulsa. Ayrıca ben de bir kadın şoför olarak trafikte erkeklerin sözlü veya rahatsız edici bakışlarına maruz kalıyorum. Umarım artık kalıcı çözümler bulunur." **Zübeyde Erdem, İETT'de Şoför**

Kadınların iş yerlerinde de kendini güvende hissetmediği çeşitli araştırmalarda ortaya çıkan bulgular arasında. 2021 Haziran'da İstanbul Planlama Ajansı tarafından düzenlenen Güvencesizlik, Yeni Eşitsizlikler ve Çözüm Yolları Konferansı kapsamında ev işçileri, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerden aktörleri bir araya getiren Güvencesiz Bakım Emeği: Ev İşçileri atölyesi gerçekleştirildi. Bu atölyede yürütülen tartışmalarda ev işçilerine kendi alanlarına dair en acil çözüme kavuşturulması gereken üç temel sorun sorulduğunda taciz ve şiddet öne çıkan başlıklar arasında yer aldı. **Ev işçisi kadınlar karşı karşıya kaldıkları şiddetle hem evde hem de iş yerinde başa çıkmak zorunda olduklarını vurguladı: "Şiddet hem işte hem evde var."**

Yine İstanbul Planlama Ajansı tarafından yayınlanan Pandemi Koşullarında Hizmet Sektöründe Çalışanların Beklentileri¹⁸ araştırması kapsamında motor kuryelerle yapılan görüşmelerde kadınların %50'sinin fiziksel ve psikolojik şiddetin yaygın olması nedeniyle bu meslekte kadın olmayı bir dezavantaj olarak değerlendirdiği görüldü. **Trafikte bulunan ve müşteri ile yüz yüze ilişkide olan kadın kuryelerin, erkek müşterilerin ve/veya trafikte araç süren diğer erkek sürücülerin fiziksel ve psikolojik şiddetine maruz bırakıldıkları tespit edildi.** Aynı araştırma kapsamında AVM çalışanlarıyla yapılan görüşmelerde çalışanların %14'e yakınının taciz ve mobbing nedeniyle cinsiyetinin yaptığı işte bir dezavantaj olduğunu düşündüğü ve bu grubun tümüyle kadınlardan oluştuğu görülüyor. Özellikle erkek müşterilerden, işverenden ve mağaza müdüründen kadın satış elemanlarına yönelik tacizin yaygın olduğu aktarılıyor.

Şiddet kadınların sadece kapalı, görünmez ve özel olarak tarif edilen alanlarda maruz bırakıldığı bir durum değil. Kadınlar evlerinin yanı sıra, sokaklarda, işyerlerinde ve kentte hareket ederken çeşitli biçimlerde erkek şiddetiyle yüz yüze geliyor. Tüm bunlar kadınların taksi kullanımı gibi gündelik alışkanlıklarında, kentte hareket ederken çizdikleri rotalarda ve başvurdukları stratejilerde, iş yeri ve çalışma tercihlerinde etkili oluyor. Kadınlar hayatın her alanında ve alanında şiddete maruz bırakılma ihtimalini düşünerek hayata karşılıyor.

¹⁷İstanbul Planlama Ajansı (2021). İstanbul'da Taksi Kullanımı Alışkanlıkları, İhtiyaçlar ve Beklentiler Araştırması. [www.ipa.istanbul: https://uo0hom8od0sb.merlincdn.net/wp-content/uploads/2021/08/istanbulda-taksi-kullanim-aliskanliklari.pdf](https://uo0hom8od0sb.merlincdn.net/wp-content/uploads/2021/08/istanbulda-taksi-kullanim-aliskanliklari.pdf) adresinden alındı

¹⁸İstanbul Planlama Ajansı (2021). Pandemi Koşullarında Hizmet Sektöründe Çalışanların Beklentileri. [www.ipa.istanbul: https://ipa.istanbul/yayin/pandemi-kosullarinda-hizmet-sektorunde-calisanlarin-beklentileri/](https://ipa.istanbul/yayin/pandemi-kosullarinda-hizmet-sektorunde-calisanlarin-beklentileri/) adresinden alındı

ŞİDDETE TANIKLIK ETMEK, TRAVMAYI GÖĞÜSLEMELİK, DAYANIŞMAK VE GÜÇLENMEK

Sosyal çalışma bir yandan şiddeti mücadele edilebilir bir sorun olarak yeniden tarif ederken diğer yandan kadınlar arasında bambaşka köprüler inşa ediyor. Şiddetle mücadele mekanizmaları, hem şiddete maruz bırakılan kadınları başka türlü bir yaşam imkanına çağırıyor hem de şiddet mekanından, çoğu zaman evlerinden dışarıyla ilişkisi sınırlı olan kadınlara bizzat evlerinde ulaşıyor.

İBB'nin kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadele politikaları kapsamında hayata geçirdiği Kadın Danışma Hattı, Kadın Danışma Birimi ve Kadın Dayanışma Evi'nde çalışanlarla yapılan görüşmelerde kadınların bir kısmının daha önce çeşitli sivil toplum ve kamu kuruluşlarında şiddetle çalışma deneyimleri bulunduğunu, bazılarının ise şiddetle zihinsel, duygusal ve politik bir ilişki kurmuş olsa da daha önce şiddete doğrudan tanıklık etmemiş olduğu ortaya çıkıyor. Bu ilk karşılaşmaların son derece zorlayıcı olduğunu, dinledikleri tüm şiddet detaylarının gün içerisinde kendileriyle birlikte dolaştığını, tüm gün süren baş ağrısı ve başka pek çok somatik belirtiler yaşadıklarını, bununla baş edebilmek için destek aldıklarını ve en çok da kendi aralarında kurdukları dayanışma ile travmayı göğüslemeyi öğrendiklerini anlatıyorlar:

"İlk zamanlar hikayeler sürekli zihnimde geziniyordu. Kendim de psikolojik destek almaya başladım. Gündelik hayatımı sürdürürken çok zorlanmaya başlamıştım. Dayanışma ile aştık bu durumu."

"Benim için en büyük şans ekip arkadaşlarım. Birbirimizi olgunlaştırdık, geliştirdik. Bazen kaldıramadığımız hikayeleri birbirimizle paylaşarak atlatıyoruz. Bazen birlikte ağladığımız da oluyor."

"Travma bizim mesleğimizin bir parçası. Bunu göğüsleyebiliriz. Yeter ki kadınlar yalnız olmadıklarını bilsinler."

Bu durumda dayanışma çift yönlü kurulmaya başlıyor. **Hem şiddete maruz bırakılan kadınlar ile hem de varoluş amacı bu kadınlarla dayanışma kurmak olan kurumlarda çalışan ekipler içerisinde dayanışma pratikleri çoğalıyor. Bu durum ikincil travmayı göğüslemenin yegane yolu olarak tarif ediliyor.** Diğer yandan, personeller süreç içerisinde dayanıştıkları kadınların hikayelerindeki dönüşümü, şiddetten azade yeni bir hayat kurma güçlerini gördükçe de güçleniyor:

"İlk öyküleri aldıktan sonra öfkemi kontrol edemiyordum. Şiddetli baş ağrıları çekiyordum. Bir şeyler yapabildiğimi hissettiğimde o öfkeyle daha kolay baş edebildiğimi görüyorum şimdi. Kadınların hayatlarındaki değişimi gördükçe ikincil travmayla baş edebilecek gücü kendimde bulmaya başladım."

Bariyerleri Aşmak ve Çaresizliği Kırma

Görüşülen personeller şiddet alanında çalışanlar için yerel yönetimlerin büyük bir fırsat olduğunu savunuyorlar çünkü ancak böyle bir alanda daha fazla kadına dokunmanın mümkün olduğunu düşünüyorlar:

"Belediyenin etki alanı çok geniş. Birkaç yıl öncesine belediye vasıtasıyla kadınlara ulaşabileceğimi hayal bile edemezdim. Burada hem ulaştığım kadın profili hem de daha fazla kadına ulaşabilme imkanı bana büyük bir tatmin veriyor. Tam da girmem gereken evlere girdiğimi, dokunmam gereken kadınlara dokunduğumu görüyorum."

Diğer yandan, şiddetle böylesi gerçek bir alanda mücadele ediyor olmak çalışanların aileleri tarafından ilk başta endişeyle karşılanmış. Ailelerinin yaptıkları işin mahiyetini teslim ettiğini ve kendilerini desteklediğini söyleseler de çoğu zaman şiddet mahalline giren, failin de bulunduğu evlerde kadınlarla görüşme yapan, günlerinin büyük kısmını şiddetten kaçıp yeni bir hayat kurmak için Kadın Dayanışma Evi'ne gelmiş kadınlarla geçiren kızlarının güvenliğinden kaygılanan ailelerin endişeleri de şiddetle çalışmaya dair bir şeyler söylüyor. Benzer şekilde, kadınlarla görüşmek için girdikleri evlerde telefonun çekmediğini fark eden personellerin de güvenliklerine dair endişeler yaşadığı oluyor. Her şeye rağmen, kadınlar yaptıkları işin inandıkları dünyaya benzersiz bir katkı sunduğunu düşünüyor, dayanışmanın kendi hikayelerini başka kadınların hikayeleriyle buluşturmasını önemsiyor:

"Daha önce çocuk alanında çalışıyordum. Burada kadınlara dokunduğum, kadını desteklediğim an çocuğu da desteklemiş oluyorsun. Bu yüzden çok daha etkim olduğunu hissediyorum. Başta biraz tedirgin oldu ailem. Sonuçta şiddetten kaçıp gelmiş kadınlarla yaşıyoruz günün büyük bir bölümünü. Zarar görmemden endişe ettiler. Yine de bu işin anlamının çok farkındalar ve beni destekliyorlar."

Şiddetin her haline tanıklık eden kadınlara mesleki hayatlarında en çok zorlandıkları anlar sorulduğunda şiddetle mücadele etmenin önüne geçen pek çok yapısal bariyerden bahsediyorlar. Bu bazen yasaların uygulanmaması, bazen kurumların işlevlerini yerine getirmemesi, bazen de kadınlık durumlarıyla kesişen farklı dezavantajların mevzuatın dışında kalması olarak öne çıkıyor. Kadınların tamamını şiddetle çalışmanın duygusal zorlayıcılığına talip olarak bu alanda çalışmaya başladıklarını ifade ediyor. **Bu ağır yükü taşımaya gö-nüllü olduklarını yineleyen kadınlar için süreç içerisinde asil zorlayıcı olan tanıklık ettikleri şiddet hikayelerinden ziyade tüm sosyal çalışma enerjilerini boşa düşüren adaletle erişim sorunu oluyor:**

"Beni dinlediklerim, anlatılanlar çaresiz hissettirmiyor. Onca çaba harcıyorsun, süreci bir yerden bir yere getiriyorsun. Sonra o yasalar uygulanmıyor ya, orada kilitleniyorsun. Yaptığın her şey boşa düşüyor. Bize ulaşan kadınlar arasında uzaklaştırma kararı olmayan sayısı çok düşük. Uzaklaştırma kararı olduğu halde güvende hissetmiyor kadınlar, şiddet tehdidinden kurtulamayıp bize başvuruyorlar. Uzaklaştırma kararları ve diğer pek çok şey olması gerektiği gibi uygulanmıyor."

Örneğin, sıcak şiddet tehdidi altında olan bir kadını sığınağa yerleştirme süreçlerinde yaşanan sorunlar, özellikle pandemide şiddetin artmasıyla mevcut sığınakların kapasitelerinin yetersiz oluşu karşısında şiddete uğramış bir göçmen kadının derdini diğer kamu kurumlarına anlatabilmesi ve haklardan eşit bir şekilde yararlanabilmesi için kolaylaştırıcı olmak, pandemide serbest bırakılan veya uzaklaştırma kararlarına rağmen uzaklaştırılmayan failler karşısında kadınların hayatlarını korumaya çalışmak yerel yönetimlerin yapabilirlikler alanını zorlayan ve çok yönlü kurumsal düzenlemeler gerektiren durumlar olarak tarif ediliyor:

"Biz sorumluluk alanımızı genişletiyoruz. Hatta diğer kamu kurumlarını da görevlerini yerine getirmeye zorluyoruz. Bu bir savunuculuk alanı aynı zamanda. Kadınlarla konuştuğumuz kadar kurumlarla da mesaimiz oluyor."

"Yasaların bu denli uygulanmadığını bilmiyordum. Bizim yaptığımız tüm çalışma yasaların uygulanmaması sebebiyle kitleniyor. Yerel yönetimlerin de elini kolunu bağlayan bu sistem değişmeli. Adalet duygunuzu temelden sarsan bir iş yapıyoruz."

Dayanışmanın Öğrettikleri

Dayanışma sosyal çalışmacılara kendilerine ve başka kadınlık durumlarına dair pek çok şey öğretiyor. Görüşülen personellerin hemen hemen hepsi şiddetin yaygınlığına, niteliğine ve başka koşullarla ilişkisine dair çok daha derinlikli bir bakış açısı kazandıklarını anlatıyorlar. Şiddetin genellikle orta yaş evli kadınların sorunu olduğunu düşündüğünü ifade eden bir personel alanda çalışmaya başladıktan sonra kendisini en çok sarsan vakaların ebeveyn şiddetine maruz bırakılan genç kadınlar olduğunu söylüyor. Bir başka personel ise yoksulluğun bu denli derin yaşandığını, bu derin yoksulluğun kadınların şiddetle mücadele imkanını nasıl doğrudan belirlediğini yine ancak sahada görebildiğini belirtiyor:

"Orada bir yoksulluk var uzakta, biliyorduk. Ama bu kadar derin bir yoksulluk olduğunu bilmiyordum. Yoksullukla şiddet arasında böyle güçlü bir ilişki olduğunu da bilmiyordum. Yoksulluk daha fazla şiddete maruz kalmanıza sebep olmuyor fakat şiddetle mücadele kaynaklarınızı, gücünüzü doğrudan etkiliyor. Bizim de elimizi kolumuzu bağlıyor yoksulluk, kadınları da çaresiz bırakıyor."

Kadınların neredeyse tamamı sahayla, şiddetle ve farklı kadınlık durumlarıyla karşılaşmaları sonucunda kendilerine dair de bir şeyler keşfetmişti:

"Ben kendimi çok daha sabırsız bilirdim mesela. Kendimi keşfettim. Kendi duygularımın sınırlarını gördüm. Karşımdaki kadının iyiliği için ne denli soğukkanlı adımlar atabildiğimi, sabırlı olabildiğimi gördüm."

Kendi duygularını kadınların iyiliğini temel alarak yönetmeyi öğreten bu süreçte "şiddete maruz kalan kadın" stereotipine dair algılar da dönüşüyordu:

"Şiddet ne kadar güçlü olsa da kadınların da bir o kadar güçlü olduğunu gördüm. Öyle hikayelere şahit olduk ki, bu kadın bu hikayeden hayatta kaldıysa, yeniden başlayabilseyse benim umutsuzluğa düşme hakkım yok diyor. Şiddete uğrayan kadının gücüne dair algım değişti diyebilirim."

Duygularla Çalışmak: Öfke ve Umut

Şiddet alanında çalışmak en nihayetinde duygularla çalışmak olarak tanımlanıyor Dinlenen her şiddet öyküsü hem büyük bir öfke uyandırıyor hem kadınların gerçekliklerine dair bir perde aralıyor hem de kadınlar kendi hikayeleri ile dayanışma kurdukları kadınların hikayeleri arasındaki ilişkilerin farkına varıyorlar. Tüm bunlar çok sarsıcı duygusal ve zihinsel süreçler olarak yaşanıyor, öğretiyor ve bakış açısını inceltiyor:

"Görüştüğüm kadınlarla, dayanıştığım kadınlarla aynı kırılmalığa sahip olduğumu görmek beni çok zorluyor. Ben de aynı şekilde güvensiz hissediyorum uygulanmayan yasalar karşısında. Bugün ben şiddete uğradığımda beni de koruyacak bir adalet sistemi göremiyorum. Dolayısıyla ben burada kendim için de çalışıyorum."

Kadınlar sürekli olarak çok canlı şiddet anlatılarına maruz bırakılsalar da bu ne alışabilecekleri bir şey ne de kayıtsızlaşabilecekleri. Her bir hikayede tetiklenen duyguları yeniden yönetmek zorunda kalmak, bu duyguyu yönetiminin kadınların ihtiyaçlarına en doğru dokunuşu yapmanın ön koşulu olması şiddetle çalışmanın en büyük zorluğu olarak tanımlanıyor:

"Ne alışabiliyorsun ne de duyursuzlaşabiliyorsun. Her hikayede yeniden başa dönüyoruz. O öfke hiç dinmiyor. Bu sanırım bizim işimizin en zor tarafı. Kendi duygularınla başa çıkmazsan karşıdaki kadına da iyi gelemezsin. Ama bu öfke bana zarar vermiyor, güç veriyor. İşimi en iyi şekilde yapabilmemi sağlıyor."

Kadınlar zaman zaman kendi hikayelerinden de parçalar bulabildikleri şiddet anlatıları dinliyor:

"Dinlerken bazen şey diyorum, "ben bunu tanıyorum". Biz kendi hikayelerimizden de parçalar buluyoruz kadınlarla dayanışırken. Flört şiddetinde özellikle."

Bazen de şiddetin nasıl yaşandığına dair kabulleri ters düz eden ve bu haliyle de vaka çözümlemesi için yoğun bir duygusal emek gerektiren durumlar yaşanıyor:

"Çok ağır şiddet görüyordum. Aldatılıyordum da. Tüm parası elinden alınıyordu. Kafası defalarca duvara vurulmuş, ciğerlerine zarar verecek kadar ağır darbeler almış. Kadının bunları çok daha soğukkanlı bir şekilde anlattı, sonra aldatıldığını anlatırken ağlamaya başladı. Psikolojik şiddetin bazen fiziksel zarardan bile daha çok yaraladığını görmüştüm orada."

Ancak, kadınlar şiddetle çalışmanın güvenlik kaygısı, ikincil travma ve duygusal zorlayıcılıktan ibaret olmadığına altını ısrarla çiziyorlar. Şiddetle çalışmak her şeyden önce kadınların yeni bir yaşam kurmasına adım adım tanıklık etmek, bazen yeni bir yaşamı kadınlarla birlikte ilmek ilmek örmek, değişimin bir parçası olmak ve dayanışmayla güçlenmek demek. Bu alan pek çok açıdan zorlayıcı olmakla birlikte kadın personellere kendi hikayeleri ile başka kadınların hikayeleri arasındaki ilişkileri görmeyi, hayatta kalanların gücünden güç almayı ve eşitliğin kazanıldığı bir dünyaya dair umudu çoğaltmayı da vaat ediyor:

"Boşandım, hadi soyadımı değiştirelim diye mutlulukla elindeki belgeyle size gelmeleri, sarılmaları.. Benim öğlum bunu yapmayacak, benim kızım bunu yaşamayacak demeleri... Çok ağır bir şiddetten sonra hayatta kalan kadınların yeniden başlama güçleri... Tüm bunlardan çok etkileniyorum. Bu kadınlar yeni bir yaşam kurarken fail de çoğu zaman hayatına kaldığı yerden devam ediyor. Yine de iyi ki bu işi yapıyorum dedirten anlar bunlar. Umut veriyor."

ŞİDDETİ DURDURMAK MÜMKÜN!

Kadına Yönelik Erkek Şiddetle Mücadelede Kurumlar ve Sorumluluklar

Şiddetle mücadele alanında ulusal ölçekte kamu kurumları, baro, yerel yönetimler, kadın örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler çeşitli çalışmalar yürütüyor. Aile mahkemesi hâkimleri, kolluk görevlileri ve mülki amirler, ŞÖNİM'ler, sığınma evleri, sosyal hizmet merkezleri, belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitlik birimleri barolar, sağlık kuruluşları ve kadın örgütleri bir arada etkin bir biçimde çalışması gereken paydaşların başında geliyor.

“Birleşmiş Milletler Kadın Birimi, UN Trust Fund ve feminist hareketlerin oluşturduğu sivil toplum örgütleri, cinsiyete dayalı şiddete karşı somut aksiyonlar almak adına iş birliği içerisinde çalışıyorlar. Şiddet riski altındaki grupları güçlendirerek, şiddeti önlemek için stratejik ilişkiler kurarak kadınlara ve kız çocuklarına yönelik çalışmalar yapıyorlar. Yasa yapımcılar ile çalışan kuruluşlar, şiddetten etkilenen kadın ve kız çocuklarının ihtiyaçlarına etkin bir şekilde yanıt verme kapasitesini artırarak hukuki yardım, psikososyal danışmanlık ve sağlık hizmetleri gibi hizmetlere erişimi iyileştirebilmek adına projelere imza atıyorlar. Özellikle son dönemde kadınların liderliğinde kurulmuş olan STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) firmaları da cinsiyete dayalı şiddetin sanal boyutu üzerine çalışmalar yapıyor. Veri toplama ve analiz yoluyla kurumların kadına yönelik şiddetle mücadelede daha etkili, şeffaf ve hesap verebilir olmalarını sağlayarak kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetle ilgili yasaların, politikaların ve eylem planlarının uygulanmasını güçlendirmeyi temel alıyorlar.”

Selin Özünaldım
HeForShe Savunucusu, BM Aktivistisi,
UN Women Nesiller Boyu Eşitlik Aktivistisi

Kadınların ve çocukların erkek şiddetinden korunabilmesi için gerekli olan temel hizmetlerden birisi sığınma evleri. Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 100 binin üzerindeki belediyeler Belediye Kanunu'nun 14. maddesine göre kadınlar ve çocuklar için sığınma evleri açmak zorunda. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na göre Türkiye'de toplam 143 kadın konukevi (sığınma evi) bulunuyor. Bu sığınma evlerinin toplam kapasitesi 3.444 kişi. 2019 yılı itibarıyla İstanbul'da toplamda 19 adet sığınma evi bulunuyor. Bunların 10 tanesi yerel yönetimlerin kurduğu sığınma evleri. Nüfus büyüklü-

ğü, kadın cinayetlerinin sayısı ve kadına yönelik şiddetin artma eğilimi göz önüne alındığında İstanbul'daki kadın sığınma evlerinin yetersiz olduğu görülüyor. ŞÖNİM'lerde 28.09.2019 - 28.09.2020 tarihleri arasında 3911 kadın ve kadınların beraberindeki 1,379 çocuk ve 201 erkekçe hizmet verildiği biliniyor¹⁹. Oysa 2018 yılında İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nce kayda geçen şiddet mağduru kadın sayısı 28.540.

Sığınaklar feminist hareketin yaşamsal kazanımlarından biridir. Dünyada 70'ler ve 80'ler, Türkiye'de ise 80'lerin sonu ve 90'ların başı diyebileceğimiz, kadınların özellikle ev içinde sistematik biçimde maruz kaldıkları erkek şiddetini görünür kıldıkları bir dönem. İkinci dalga kadın hareketi dediğimiz bu dönemde kadınlar hem yaşadıkları ortak şiddet deneyimlerine dikkat çekiyor hem de şiddetin ataerki ile ilişkisini kuruyor. Yani erkek şiddetine bireysel nedenlerden ötürü değil, kadın olduğumuzdan ötürü maruz kaldığımızı ve şiddetin kaynağının da bu toplumsal cinsiyet rollerinin yarattığı çeşitli eşitsizlikler olduğunu ortaya koyuyor. Buna bağlı olarak da kadınlar, şiddetle mücadele etmek için kendi mekanizmalarını talep ediyor. Kadın danışma merkezleri ve sığınaklar bunlardan en önemlileri. Sığınaklar bir konukevi ya da barınma yeri değil. Sığınaklar, erkek şiddetine maruz kalan kadınların varsa çocuklarıyla birlikte kalabilecekleri, şiddetten ya da şiddetin etkilerinden uzaklaşarak bağımsız bir yaşam kurmak için ihtiyaç duydukları destekleri alabilecekleri ve diğer kadınlarla dayanışabilecekleri yerler. Ayrıca sığınaklar, sistemin açıkları ve yetersizlikleri nedeniyle şiddet uygulayanın uzaklaşmadığı hâllerde kadınların ve çocukların can güvenliğini sağlayabilmeleri açısından da önemli. Sığınaklar sadece can güvenliği riski olan kadınların ve çocukların kalacağı yerler değil. Sistematik şiddet nedeniyle kendini güçsüz hisseden, sosyal kaynaklarla bağları zayıflatılmış olan, şiddetin ruhsal etkileri nedeniyle bağımsız hayatını sürdürmekte zorlanan kadınlar için de önemli bir güçlendirme mekanizması. Sığınaklar kadınların şiddetten ya da şiddetin etkilerinden uzaklaşıp kendi hayatlarının kontrolünü ellerine alabilmelerini ve kendi hayatlarına dair karar alanlarını genişletmelerini sağlıyor. Tüm bu nedenlerden ötürü sığınaklar son derece politik yerler. Bu nedenle feministler olarak toplumdaki sistematik erkek şiddetinin yıkıcılığını deşifre eden sığınak kavramını kullanmaya devam ediyoruz. Mor Çatı olarak uzun yıllardır erkek şiddetle mücadelede sığınak çalışmamızı sürdürüyor, kadın ve çocuklarla dayanışıyoruz.²⁰

Leyla Soyduç,
Psikolog ve Sosyal Çalışmacı,
Mor Çatı adın Sığınağı Vakfı

¹⁹İstanbul ŞÖNİM. (2020). Kurum Görüşü.

²⁰Soyduç, L. (2021). Şiddete Karşı Dayanışmanın Mekanı. İPA İstanbul Dergisi (003), 34-35.

Kurumlara Güven ve Memnuniyet

Kurumlara duyulan güven ve kurumlara erişim şiddetle mücadele alanındaki öznelerin yapabilirliklerini doğrudan belirliyor. CATI görüşmelerinde katılımcılar aile içi şiddet durumunda kurumlara başvurulması gerektiği görüşüne diğer kadına yönelik şiddet vakalarına göre daha az katılıyorlar. Katılımcıların %72,8'i tanımadığı bir erkekten şiddet gören kadının polis ya da diğer güvenlik güçlerine başvurması gerektiğini düşünürken, bu oranın aile içi şiddet vakalarında %48,9 olduğu gözlemleniyor. Ayrıca kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda yetersiz görülen kurumlar sorulduğunda da Diyanet İşleri Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı öne çıkıyor. **Katılımcıların kadına şiddet konusunda faaliyet gösteren kurumların yeterliliğini değerlendirmeleri istendiğinde yetersiz görülen kurumlar arasında ilk üç sırada %73 oranla yetersiz görülen Diyanet İşleri Başkanlığı, %66,1 ile İçişleri Bakanlığı, %64,6 ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı yer alıyor.** Bu kurumları yerel yönetimler, TV, gazete gibi ana akım medya ve ilçe belediyeleri takip ediyor.

"Araştırmaya katılan kadınlar arasında fiziksel ve cinsel şiddet yaşamış kadınların tamamı kurumlara başvurmadıklarını dile getirdiler. Kadınların birçoğu kurumlara başvurmaktansa durumu gidip ailelerine anlatmıştı. Psikolojik şiddet yaşayan bir kadın sığınma evine başvurmuş fakat kendisinden çok daha kötü durumda olan insanlar olduğu dile getirilerek geri gönderilmişti. Dolayısıyla, araştırmada kurumlara başvurma bilgisinin çok olmadığını, evli kadınların ailelerini devam ettirme ve gidecek yerleri olmaması sebebiyle kurumlara başvurmadan imtina ettiklerini, kurumların da psikolojik şiddeti kapsayacak şekilde kadınların ihtiyaçlarına karşılık veremediğini gördük."

Burcu Kalpaklıoğlu, Havle Kadın Derneği

Bir Mücadele Aracı Olarak Medya

Medya bir mücadele aracı olarak yetersiz görülmesine rağmen katılımcıların %47,4'ü kadına yönelik şiddet vakalarından en çok TV üzerinden, %44,1'i ise sosyal medya üzerinden haber olduğunu belirtiyor. Bunları %3,7 ile haber siteleri takip ediyor. Sosyal medyada kadınların bireysel veya örgütlü biçimde savunuculuk ala-

nını geliştirecek kampanyalar ürettiğini de görüyoruz. Özellikle sosyal medya aracılığıyla şiddetin gündelik hayatımızda ne kadar yaygın olduğunu gözlemleyebiliyor olmak kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadele etmeye önemli bir dayanak oluşturuyor. Ana akım medyanın bu konuda yetersiz kaldığı görüşü üzerinden ve adalete erişim sorunu sebebiyle sosyal medya aracılığıyla kitlelere sesini ulaştırmanın kadınların sayısı gün geçtikçe artıyor.

"Kadınlar son yıllarda şiddetle mücadelede gittikçe daha çok sosyal medya kanallarını kullanır oldu. Yani, ya şiddeti önlemeye çalışırken ihmallerle karşılaştıkları için ya sosyal medyanın daha çabuk çözüm vereceğine inandıkları için ya da son çare olarak, sosyal medyada şiddeti teşhir edip destek arıyorlar. Basına yansıyan 'internette videoları yaylandıktan sonra gözaltına alındı' gibi haberler de bu yöntemin kimi sonuçları olabildiğini gösteriyor. Burada tabii şiddeti önlemede yasal düzenlemelere olan inancın azalmasının da altını çizmek lazım. Uygulamada yaşanan sorunlar "şikayet etsem de bir şey olmaz" hissini pekiştiriyor."

Cemre Baytok,
Toplumsal Cinsiyet Araştırmacısı

Türkiye'de kadına yönelik erkek şiddetinden yüksek sesle bahsetmek kolay değil. CATI görüşmelerinde katılımcıların %12,2'si şiddete uğrayan kadınların genellikle yalan söylediğini belirtirken, %75,9'u bu ifadeye katılmadığını, %11,9'u ise kararsız olduğunu belirtiyor. Erkeklerin %17,2'si bu görüşe katılırken, kadınların sadece %7,3'ü şiddete uğrayan kadınların yalan söylediğini düşündüğünü belirtiyor. **Bu sonuçlar hem kadınların hem erkeklerin, en çok da kadınların şiddet beyanında bulunan bir kadına inanma eğiliminin olduğuna işaret ediyor.** Kadınların yalan söylediği şüphesiyle karşılaşma ihtimali mücadele sürecini zorlaştıran sebeplerin başında geliyor. Aynı zamanda, kadınların şiddete maruz bırakıldığını toplumsal norm ve kabuller sebebiyle süreç içerisinde yavaş yavaş fark etmesi şiddetle mücadele mekanizmalarına erişimin önünde bir bariyer olarak duruyor. **Diğer yandan, çeşitli kampanyalar ve ifşa mekanizmalarıyla kadına yönelik erkek şiddetini medyada görünür kılmadan özellikle genç kadınlar tarafından şiddetle mücadele etmenin başlıca yöntemlerinden biri olarak giderek daha fazla benimsendiğini söylemek mümkün.** Ayrıca, kadın hareketinin süregelen yükselişinin, kadınlar arasındaki farkındalığın ve bir aradlığın artmasının şiddetle mücadelenin uygulamadaki tüm sorunlara rağmen gündemde kalmasına büyük katkısı bulunuyor:

“Üniversitelerde kadınların örgütlendiklerini, kadın araştırmaları kulüplerinin varlığını, cinsel tacizi önleme birimlerinin artışı da söylemeli. Bu alanlar da kadınlar için dayanışma ve bilgilendirme alanları. Fakat üniversitelerin resmi yapıları olan cinsel tacizi önleme komisyon/birimlerinin etkin faaliyet yürütmesinin önündeki engeller yakın zamanda belirginleşti. Bu da şiddetin, tacizin şikayet edilmesini, mekanizmaların işletilmesini çok zorlaştırıyor.”

Cemre Baytok
Toplumsal Cinsiyet Araştırmacısı

“Genç kadınlar iyi örgütlenerek sivil toplum ayağında büyük bir mücadele veriyorlar. Ancak yalnızca şiddetle mücadele alanında değil, büsbütün toplumsal cinsiyet eşitliği alanında çalışan genç kadınların mücadele alanları daralıyor. Bunun en önemli sebeplerinden biri üniversite odağında şiddetle mücadele kanallarının kısıtlanması. Üniversitelerde cinsel tacizi önleme komisyonlarının kapatılması veya faaliyetlerinin kısıtlanması, çok büyük bir geri adım. Bu alanda çalışmalar için bütçeler de oldukça kısıtlı. Lise ve üniversitelerde şiddetle mücadele eylem planları ya yok ya da kağıt üstünde ve önceliklendirilmiyor, etkin bir şekilde işleniyor. Şiddetle mücadelede en büyük araçlardan birinin sosyal medya olması bir tesadüf değil. Hesap verebilirlik ve kamu görevlilerine ses duyurabilmek amacıyla genç kadınlar dayanışarak sosyal medyada birbirlerine destek oluyorlar, ancak elbette bu tür kampanyalara gerek kalmadan soruşturma ve kovuşturmanın büyük bir özenle gerçekleştirilmesi, gerekli önlemlerin alınması gerekli. Daralanan mücadele alanlarına karşı bu tür yaratıcı yöntemler geliştiriliyor.”

İlayda Eskitaşoğlu
Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Doktora
Araştırmacısı ve Birleşmiş Milletler
Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Genç Lideri

Sığınmak ve Sığmamak

Şiddetle mücadelede kurumsal mekanizmalarının yetersizliği, erişim sorunları ve kadınların ihtiyaçlarını gözetmeyen işleyişleri sebebiyle kadınların şiddetten kaçtıkları ilk yer güvendikleri aile üyelerinin veya arkadaşlarının yanı sıra oluyor. İBB Kadın Dayanışma Evi'nde yapılan görüşmelerde de kadınların ilk başvurdukları yerin aile üyeleri veya arkadaşları olduğu ortaya çıkıyor. Fakat görüşülen kadınlar genellikle evlerinde kaldıkları kadınların eşlerinin müdahalesiyle yeniden evsiz kalıyor. **Evini, eşyalarını, emeğini, yumurtalarını satarak geçindiği tavuklarını, mahallesini, köyünü, komşularını,**

kurduğu tüm sosyal ve mekânsal bağları terk etmek zorunda kalan kadınlar için artık en akut sorun barınma ihtiyacı oluyor:

“Bir yere sığamıyorsun. Ablamda, annemde, kuzenimde, arkadaşımda kaldım ama sığamadım. Eşimin tarafı onları tehdit edince kimsenin başını yakmayayım dedim. Ortada kaldım.” İBB Kadın Dayanışma Evi'nde yaşayan kadın görüşmeci

Aileden ve arkadaşlardan destek almak kadınların şiddetten kurtulma kararı verdikleri an ile kurumsal desteklere ulaşmaları arasında geçen süreçte tampon işlevi görüyor. Bu destek kimi zaman sadece kadınlara yaşadıklarını anlatacak ve anlatırken anlamlandırarak güvenli bir alan açılması oluyor. Aile desteği ve güvenli ilişkilerden yoksun olmak şiddetten kurtulma kararı verme sürecini öteleyebiliyor:

“Her ne kadar kadınlara destek olan ailelere dair anlatılar dinlemiş olsak da, konuştuğumuz kadınların birçoğu aileleri tarafından desteksiz bırakılmıştı. Evliliğin toplumda bir norm oluşu, boşanmaya dair önyargılar, yaşanan şiddetin aileler tarafından tanınmayışı ve evlerini açmak istememek ailelerin destek olmamaları konusunda dile getirilen sebeplerden bazıları. Özellikle, kendi gelirine sahip olmayan kadınların, ailelerinden de destek görmeyince büyük bir çıkışsızlıkla karşılaştıklarını ve evlilik ilişkisinden çıkamadıklarını gördük. (...) Destek konusuna gelecek olursak, arkadaşların, kadınların şiddetle mücadelesine destek veren aktörlerden biri olduğunu söyleyebilirim. Her ne kadar arkadaş desteği, maddi desteği çoğunlukla kapsamadığı için, evli kadınların evlilik ilişkisinden çıkmalarına destek vermek açısından sınırlı kalsa da arkadaş sohbetleri kadınların, özellikle psikolojik şiddet söz konusu olduğunda, yaşadıkları şiddetin farkına varmalarını sağlayacak bir alan oluşturmuştur. Bunun haricinde, her ne kadar şiddetin kişiselleştirilmesini mümkün kılarsa da, farklı sınıflardan gelen kadınların birçoğu ücretli veya ücretsiz psikolog/psikiyatr desteği aldığı ifade etti ve bu desteğin kadınların özdeşimselliğine katkıda bulunduğu anlatıldı. Kadınların şiddetle mücadelede, özellikle geride bıraktıkları şiddet ilişkisinin yaralarını sarmalarında, psikolojiyle birlikte, dini söylemlerin de etkili olduklarını, özellikle kader ve imtihan inancının kadınların yaşadıklarına anlam vermelerini sağladıklarını ve dolayısıyla onları rahatlatıklarını söylemek mümkün.”

Burcu Kalpaklıoğlu, Havle Kadın Derneği

Dayanışma Evi'nde yaşayan kadınlarla yapılan görüşmeler, kendi evinde güvende hissetmeyen kadınların evden ayrıldıktan sonra şiddetsiz ama aynı zamanda çatisız geçen bu süreçte aile ve arkadaş desteğine erişemediklerinde kimi zaman sokaklarda ve parklarda kaldığını ortaya çıkarıyor. **Kadınlar genellikle canlarına tak ettiren şiddet anlarından sonra çatisızlığı şiddete tercih ediyor ve alternatif barınma planları olmadan evlerini terk ediyor. Kadınların kurumlarla tanışması da genellikle bu kısa süreli evsizlik sürecinde oluyor. Ancak, kadınların ihtiyaçlarıyla uyumlu bir şekilde tasarlanmamış şiddetle mücadele mekanizmalarının da kadınları çatisızlığı tercih etmeye zorladığı görülüyor.** Bir kamu kurumunun sağladığı sığınma evinde yalnızca bir gece barınabilen, daha sonra İBB Kadın Dayanışma Evi'ne ulaşan bir kadın o geceyi şöyle anlatıyor:

"Bir odada bir sürü kişi. Islak bir yorgan verdi görevli bana, kuruyunca uyursun dedi. Her şey yasaktı, her şey. Hadi ben sabrederim, çaresizim ama çocuk kural dinler mi? Çocuk için bir tane fazladan süt istedim, vermediler. Sabaha kadar uyumadı çocuğum. Yapamam ben burada dedim. Herkes mutsuzdu orada. Kadınlar oraya kurulan arkadaşlıklar sayesinde sabreliyordu. Ayrıldım hemen ertesi gün." **İBB Kadın Dayanışma Evi'nde yaşayan kadın görüşmeci**

Sundukları hizmetlerin niteliği farklılaşsa da kadınlar için kamunun tek bir karakteri vardı. **Kadınlar kurumlar arasındaki siyasi farklılıklardan ve kendi aidiyetlerinden değil kurumun sağladığı desteğin ihtiyaçlarıyla uyumlu olup olmamasından yola çıkarak desteklerden yararlanıyordu.** Görüşülen kadınlar kurumlara dair bilgiyi genellikle el yordamıyla ve internet taramalarıyla edindiklerini, karşılarına çıkan telefon numaralarını da hangi kuruma ait olduğunu bilmeden aradıklarını aktardılar. Kurumlar arasındaki siyasi ve yönetsel herhangi bir farkı önemli bulmadıklarını sık sık yinelediler:

"O kadar numara aradım ki. Hatırlamıyorum nasıl oldu. Buraya yönlendirildim. Çok da fark etmezdi, yeter ki kurtulayım."

Kendilerini şiddetten ve şiddet mekanından uzaklaştıracak herhangi bir kurumsal mekanizmaya el yordamıyla başvuran kadınlar bu süreçte neye ihtiyaç duyduklarını ise ancak ihtiyaçlarıyla uyumlu olmayan kurumlara sığındıklarında tarif edebilir hale geliyor.

"Kadına yönelik şiddetle mücadelede devletin, yerel yönetimlerin, STK'ların, İstanbul Barosu'nun, kadın hareketinin ve bireysel olarak bu konuyu dert edenlerin ayrı ayrı yaptıkları işler var. Bu çalışmaların tamamı kadınların başvuruları ya da gelen ihbarlar üzerine devam eden bir şiddetin karşısında kadınları korumak, güçlendirmek ve alternatif bir hayat yolu açmak için çeşitli aşamalarda devreye girebiliyor. Ancak kadınların bu kurumlarla karşılaşmaları çoğu zaman tesadüfi. Diğer bir deyişle kadınların bu kurumlarda kadınları şiddetten korumaya niyetli görevlilerle, çalışanlarla ya da gönüllülerle karşılaşmaları gerekiyor. Bir polis, çağrı merkezi görevlisi, avukat, ya da STK temsilcisiyle karşılaştıkları kadınların hayatlarını korumakta çok önemli oluyor. Burada yetersizliği tam da kadınların kurtuluşunun bu tesadüfi karşılaşmalara bağlı olmasında görüyorum. Kurumlar çok çeşitli olsa da kadınların evden çıkıp kendilerini koruyacak bir kuruma ulaşmaları hem zor hem de tamamen şanslarının iyi gitmesine bağlı. Yaptığımız araştırmalarda bunu gördüm."

Feyza Akınerdem
Dr. Sosyolog, Dissensus Araştırma

Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerle kadınların bir şekilde eriştikleri ve sığındıkları bazı kurumlarda gündelik hayatın yönetilme biçimi sebebiyle barınmadığı ortaya çıkıyor. Çünkü şiddetin hayatlarında açtığı yarıkla baş edebilmek için aynı anda özel alana, dinginliğe ve sıcaklığa ihtiyaçları var. Kadınların talep ve ihtiyaçları gözetilmeden oluşturulmuş bu kurumlar ise soğuk, kaotik ve kadınların bireyselliğini tanımayan alanlar olarak anlatılıyor. Kurumlara erişimin ve erişilen kurumların niteliğinin yetersiz olması sebebiyle kadınlar şiddetle mücadele ederken en büyük destekçilerinin kurumlar değil kişiler olduğunun altını çiziyor. Kendilerini geniş güvenlikli alanlarda değil annelerinin, kız kardeşlerinin, arkadaşlarının, hatta eski evelerinin yanında güvende hissettiklerini ifade ediyorlar. Kurumların ise böylesi bir güvenlik duygusu vermekten çok uzak olduğu görülüyor. Kadınlara sokakta kalmayı tercih ettiren bu mekanizmaların kadınların ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmesi gerekiyor.

"Haklarımızdan Vazgeçmiyoruz": İstanbul Sözleşmesi

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi veya yaygın kullanılan adıyla İstanbul Sözleş-

mesi kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadelede birçok kurum ve paydaşın ortak söylemine referans oluşturuyor. Kadına yönelik her türlü şiddetin ve ev içi şiddetin önlenmesi, şiddet mağdurlarının korunması, suçların kovuşturulması, suçluların cezalandırılması ve son olarak, kadına karşı şiddet ile mücadele alanında bütüncül, eş güdümlü ve etkili iş birliği içeren politikaların hayata geçirilmesi sözleşmenin dayandığı temel ilkeleri oluşturuyor. Sözleşme yalnızca cezalandırma ya da cezasızlığı ortadan kaldırmaya değil; kadınların korkmadan, güven içerisinde, şiddetten uzak ve ayrımcılığa uğramadan yaşamasına ve maruz bırakıldıkları şiddet için tazmin edilmelerine de odaklanıyor. İmzacı ülkelerin sözleşme kapsamında vermiş oldukları taahhütler, bağımsız uzmanlar grubu GREVIO Komitesi (BM Kadınlar Karşı Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Uzman Eylem Grubu) tarafından izleniyor.²¹ **GREVIO 2018 raporunda sözleşmenin yükümlülüklerini yerine getirmeyen Türkiye İstanbul Sözleşmesi'ni uygulamaya çağırılmıştı.**²²

Uygulamadaki eksiklikler tartışılırken Mart 2021 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan bir karar ile sözleşme Türkiye tarafından feshedildi, ardından bu kararın Temmuz 2021'de yürürlüğe gireceğine dair açıklamalar yapıldı. Sözleşmeden geri çekilme kararı ulusal ve uluslararası düzlemde büyük bir tepkiyle karşılaştı. Sivil toplum kuruluşları, kadın örgütleri, yerel yönetimler, özel sektör, akademi ve çeşitli kurumlar geri çekilme kararına karşı tepkilerini bildiren açıklamalarda bulundu, kamuoyunu sözleşmenin içeriği hakkında bilgilendiren ve gerekliliği konusunda mücadeleye çağırان eylemler geliştirdi. Karar hukuki düzlemde de uzun bir süre tartışıldı.

İstanbul Planlama Ajansı, İstanbul İstatistik Ofisi'nin periyodik olarak yayınladığı İstanbul Barometresi kapsamında Mart 2021'de yapılan görüşmelerde de katılımcıların %63,5'i Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesini doğru bulmadığını belirtti. Erkeklerin %19,2'si, kadınların ise yalnızca %6,8'i Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesini doğru bulduğunu ifade etti. **Katılımcıların %53'ü, kadınların ise %60'ı İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilmesi kararını uygun bulmadığını belirtti.**²³

Diğer yandan, İstanbulluların %9,8'i İstanbul Sözleşmesi'ni daha önce duymadığını söyledi; %18,1'i duyduğunu ama bilmediğini, %32,4'ü az bilgi sahibi olduğunu, %26,1'i bildiğini, %13,6'sı ise tamamen bilgi sahibi olduğunu belirtti. Katılımcıların %53,4'ü İstanbul Sözleşmesi'nin Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle feshedilmesini uygun bulmadığını, %20,4'ü uygun bulduğunu, %26,2'si ise fikrinin olmadığını belirtti. Katılımcıların sosyo-ekonomik seviyeleri arttıkça İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilmesinin uygun olmadığını belirtenlerin oranında

²¹Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi). <https://kadinininsanhaklari.org>: <https://kadinininsanhaklari.org/savunuculuk/uluslararası-sozlesmeler-ve-mekanizmalar/istanbul-sozlesmesi/> adresinden alındı.

²²GREVIO. (2018). GREVIO Baseline Evaluation Report Turkey.

²³İstanbul Planlama Ajansı (Mart, 2021). İstanbul Barometresi www.ipa.istanbul: https://uo0hom8od0sb.merlincdn.net/wp-content/uploads/2021/08/BAROMETRE_MART_2021.pdf adresinden alındı

artış görüldü. Alt sosyo-ekonomik seviyedeki gruba dahil olan katılımcıların %40,3'ü fesih kararının uygun bulmuyorken, bu oran orta sosyo-ekonomik grupta %56,2, üst grupta ise %85,2 olarak ölçüldü. **Ev kadınlarının %47,5'i İstanbul Sözleşmesi hakkında herhangi bir bilgi olmadığını belirtirken, bu oran çalışan kadınlarda %16,2 oldu.**

Yapılan CATİ araştırması katılımcılarına İstanbul Sözleşmesi'ne dair akıllarında kalanlar sorulduğunda %44,8'i İstanbul Sözleşmesi'nin kadına yönelik şiddeti azaltma amacı olduğunu, %26,4'ü kadını güçlendirdiğini, %25'i İstanbul Sözleşmesi'ne dair aklında bir şey kalmadığını, %18,4'ü kadına yönelik negatif ayrımcılığı azalttığını belirtti.

"İstanbul Sözleşmesi'ne sahip çıkma ve kadına yönelik şiddetle mücadelede öncü kurumların kadın örgütleri olduğunu düşünüyorum. Sivil toplum, sürekli geride kalan bürokratik kurumları hesap vermeye, kapsamlı önlemler almaya itiyor ve ihtiyacımız olan momentumu onlara borçluyuz. İyi ki varlar. Yerel kurumların ve özellikle çok dilli kadın destek hattının en iyi işleyen mekanizmalar olduğunu düşünüyorum. Ancak özellikle sığınma evlerinin kapasite yetersizliği çok açık. Şiddet mağduru veya şiddet riski altında bulunan bütün kadınların sığınabileceği, hizmetlere rahatlıkla erişebileceği kaynaklar yok. Ayrıca özellikle İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı sonrasında kadınların başvurdukları karakollarda kolluk kuvvetleri tarafından yanlış bilgilendirildiği ve yönlendirildiği vakalar raporlanıyor. Sığınma evlerinin kapasite yetersizliği ve kamu görevlilerinin yeterince eğitilmemesi, en büyük yetersizlikler arasında diyebilirim."

İlayda Eskitaşçıoğlu
Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Doktora
Araştırmacısı ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir
Kalkınma Hedefleri Genç Lideri

"Yasa yapıcılarının spesifik olarak atmaları gereken adımlar olduğuna özellikle İstanbul Sözleşmesi'nde cıkılması ile şahit olduk. Yardım hatlarının genişletilmesi ve bilgi paylaşımı, şiddete maruz kalmış kişiler için barınakların diğer güvenli konaklama seçeneklerinin finanse edilmesi ve onlar için hizmetlere erişimin genişletilmesi, şiddetle ilişkili risk faktörlerini sınırlamak, aile hukuku ve adalet sistemlerinde değişiklikler yapılmasına ihtiyacımız var."

Selin Özünaldım
HeForShe Savunucusu, BM Aktivistisi, UN Women
Nesiller Boyu Eşitlik Aktivistisi

İstanbul Sözleşmesi'nden Sonra: Bir İmkan Olarak Yerel Yönetimler

Kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadele alanında uluslararası ve ulusal mekanizmaların yanı sıra yerel yönetimlerin de sorumlulukları bulunuyor. **İBB'nin kadına yönelik erkek şiddetini tespit etmek ve bu şiddetle mücadele etmek için Kadın Danışma Birimi, Kadın Destek Hattı ve Kadın Dayanışma Evi olmak üzere üç temel aracı bulunuyor. Aynı zamanda, aslında yoksullukla mücadele araçları olan Sosyal ve Ekonomik Destek Programı'nın (SEDEP) ve Halk Süt'ün de şiddetle mücadele alanını desteklediği söylenebilir.** SEDEP kapsamında sosyal yardım başvuruları alınıyor, başvuranların evlerine spontane ziyaretler ve sosyal incelemeler gerçekleştiriliyor. Nihayetinde belirli bir yoksulluk eşliğinin altında olduğu belirlenen haneler destekleniyor. Bu haliyle standart bir sosyal yardım programı olan ve kadınları özel olarak hedeflemeyen SEDEP'ten yararlananların ezici çoğunluğunu ise kadınlar oluşturuyor. Bu durum yoksul hanelerdeki kadınları ekonomik olarak desteklemenin ötesinde bir anlam taşıyor. **İBB, sosyal incelemeler yoluyla her yıl binlerce kadının gerçekliğine bizzat evlerinde tanıklık etme fırsatı buluyor.** SEDEP'ten yararlanan ve 3-6 yaş arası çocuğun yaşadığı haneler ayrıca Halk Süt dağıtımı için her ay ziyaret ediliyor. Titiz bir sosyal çalışmacı gözüyle sadece fiziken değil duygusal olarak da girilen o evlerde pek çok kadınlık durumu aynı anda görünür oluyor. Sosyal incelemede görünür olan her bir ihtiyaç İBB'nin mevcut araçlarıyla eşleştiriliyor. Şiddet de çoğu zaman bu karşılaşmalarda görünür olan bir gerçeklik olarak İBB Kadın Danışma Birimi'ne yönlendiriliyor. Şiddet, bir yan bulgu olarak tespit edildikten sonra bir kez de başlı başına bir ziyaret sebebi oluyor ve İBB Kadın Danışma Birimi'ndeki uzman meslek elemanları ev ziyaretleri ile kadınlara yasal haklarını aktarıyor, kadınların şiddet sarmalından çıkmaları için hangi kaynaklara ihtiyaç duyduğunu yerinde tespit ediyor.

Kadın Danışma Hattı ise bu sarmaldan çıkmak isteyen kadınların bizzat başvurdukları, ihtiyaçlarını doğrudan iletebildikleri bir kanal olarak işlev görüyor. Bir ilk durak olan Kadın Danışma Hattı'ndan hem Kadın Danışma Birimi ve Kadın Dayanışma Evi'ne hem de psikolojik destek, mesleki eğitim, istihdam, hukuki danışmanlık gibi diğer tüm İBB hizmetlerine yönlendirilen kadınlar 360 derece destekleniyor. **Doğrudan şiddet alanında çalışan Kadın Danışma Hattı, Kadın Danışma Birimi ve Kadın Dayanışma Evi personelleri arasındaki koordinasyon, deneyim paylaşımı ve dayanışma şiddetle tanıklık etmenin yıkıcılığını biraz olsun hafifletiyor, kadınların ihtiyaçlarına doğru bir şekilde cevap verilmesinin temelinin oluşturuyor.**

İstanbul Büyükşehir Belediyesi bir kamu sorumluluğu olarak şiddetten kurtulan kadınların yeni bir hayat kur-

malarını kolaylaştırmak için 25 Kasım 2019'da Kürtçe, Arapça, İngilizce ve Türkçe dillerinde hizmet veren Kadın Dayanışma Evi'ni hayata geçirdi. Bu ev sığınak sürecini tamamlamış kadınların sosyal, psikolojik ve ekonomik olarak güçlenmesini hedefliyor. Hatta çalışan kadınlar çok dilli hizmet verilmesinin kurumlara erişimi dil bariyeri sebebiyle kısıtlı olan kadınları kamu desteğinin dışında ve şiddet sarmalının içinde bırakmamak için son derece önemli olduğunu düşünüyor:

"Kadınlar, arayıp kürtçe hizmet verildiğini ve anlaşıldığını hissettiklerinde çok dilli hizmet vermenin ne kadar önemli olduğunu görüyorum. Türkçe bilmeyen bir çok kadın hattımızı arayarak destek alıyor. Yalnız olmadıklarını hissetmeleri, haklarının olduğunu bilmeleri hem onları güçlendiriyor hem de "iyi ki buradayım" diyebiliyorum. Bizi arayan bir çok kadın şimdiye kadar böyle bir hizmet almadıklarını, can güvenliği riskleri olduğunda dahi kendilerini kamu kurumlarına anlatamadıklarını söylüyor. Bu benim için kurumdaki varoluşumu anlamlı kılıyor." İBB Kadın Danışma Hattı'nda Kürtçe danışmanlık veren personel

Kadın Dayanışma Evi, kadınların şiddetten uzak yeni bir hayat kurma süreçlerinin bir parçası olan ve şiddetin izini taşımayan yeni evlerine geçerken uğradıkları, nefes alıp kendi güçlerini keşfettikleri, kendileri ve çocukları için başka türlü bir yaşamın planını adım adım tasarladıkları, bu süreçte psikolojik destek ve istihdam gibi destekleyici hizmetlerle buluşturuldukları bir ara istasyon işlevi görüyor. Uzun yıllar süren şiddet ve baskıdan hem fiziksel hem duygusal olarak bir nebze uzaklaşan kadınlar kendi gerçekliklerine bir mesafeden yeniden ve başka bir gözle, bu sefer şiddetsiz bir yaşamın ihtimali içerisinde bakma fırsatı buluyor. İBB Kadın Dayanışma Evi'nin 40 kişilik kapasitesi bulunuyor. Açılmasından itibaren 94 kadın ve 88 çocuğun yolu kadın dayanışma evinden geçti. Dayanışma Evi aracılığıyla 2021 Kasım ayı itibarıyla 94 kadına psikolojik ve sosyal danışmanlık hizmeti, 73 kadına İBB sosyal yardımlar ve kaymakamlık SYDV hizmeti ve 47 kadına ücretsiz avukat desteği sağlandı. Ayrıca 42 kadın tam zamanlı iş sahibi oldu. Bugüne kadar Kadın Destek Hattı ile 1686 Kadına, Kadın Danışma Birimi ile 2028 Kadına, Kadın Dayanışma Evi ile 94 Kadına olmak toplamda 3808 Kadına destek sağlandı.²⁴ İBB Yerel Eşitlik Eylem Planı'nda 2022 yılı içerisinde bir kadın dayanışma evinin daha açılması taahhüt edildi ve bunun için çalışmalar sürüyor. Kadınlar İBB Kadın Dayanışma Evi'ni hayatlarının ipini ellerine almak için bir geçiş uğrağı olarak tanımlarken burayı diğer kurumlardan neyin ayırdığını şöyle açıklıyor:

"Buraya sabretmek için iyi arkadaşlar edinmek zorunda değilsiniz. Kendi köşenize çekilme imkanınız var. Her açıdan çok geniş imkanlar var." İBB Kadın Dayanışma Evi'nde yaşayan kadın görüşmeci

²⁴ İBB Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü. (2021). Kurum Görüşü.

Pandemi döneminde hayata geçen ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanını genişleten bir diğer İBB hizmeti ise Kadın Danışma Birimi. Bu birimin işlevini kadın dayanışma evi (sığınma evi) kabulleri, hukuki danışmanlık, psikososyal destek ve danışmanlık hizmeti ve sosyal inceleme (kurum içi ve kurum dışı yönlendirmeler) olarak tanımlamak mümkün. Bu araçların tüm fonksiyonlarıyla birbirini tamamlaması amacıyla 25 Kasım 2020'de kadınların acil durumlarda başvurabileceği Kadın Destek Hattı hizmete girdi. Hatta gelen çağrılarının yarıya yakının şiddet temalı olduğu biliniyor.

Yapılan CATI görüşmelerinde kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında İBB'den beklentilerin oldukça yüksek olduğu ortaya çıktı. Bunlar arasında kadın sığınma evlerinin artırılması, farkındalık eğitimleri düzenlenmesi ve psikolojik destek merkezlerinin artırılması öne çıkıyor. Katılımcıların %17,3'ü kadın sığınma evlerinin artırılması, %17,1'i kadına yönelik şiddete dair farkındalık eğitimlerinin düzenlenmesi ve %12,7'si psikolojik destek merkezlerinin artırılması gerektiğini belirtti. Katılımcıların yalnızca %16,3'ü İBB'nin şiddete maruz bırakılan ya da şiddet tehlikesi altında olan kadınlara sunduğu 7/24 psikolojik, hukuki ve sosyal destek hattı olan 444 80 86 telefon hattını duyduğunu belirtti. Kadın Destek Hattı'nın bilinirliğinin erkekler arasında daha yaygın olduğu görüldü. Erkeklerin %18,6'sı kadın destek hattını bildiğini belirtirken, bu oran kadınlarda %14,1 oldu. Kadın Danışma Hattı personelleri de belirttiği üzere, hat erkekler tarafından toplu olarak kullanılıyor. Toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını eleştirmek amacıyla sık sık meşgul ediliyor.

İBB Kadın Dayanışma Evi'nde kalan kadınlar şiddetin kaçınılmaz ve durdurulamaz olduğunu düşünmüyor. Kadınlara göre şiddet öğreniliyor ve cezazırlık bu öğrenilen şiddetin yaygınlaşmasına sebep oluyor. Bir kadın eşinin şiddeti babasından öğrendiğini, kayınvalidesinin ileri yaşta olmasına rağmen hala şiddete maruz bırakıldığını ifade etti. Aynı evde farklı nesillerden iki kadın aynı şeyi yaşarken birbirleriyle dertleşme ve dayanışma fırsatları ise hiç olmamıştı. Kadınlar şiddetin ancak iyi uygulanan yasalarla ve gelecek nesillerin eşitliği temel alan bir yetiştirme ortamında büyümesiyle durdurulabileceğini savunuyor. Cezaların caydırıcı olmaması ve yasaların uygulanmamasının erkekleri cesaretlendirdiği düşünüyor. Bunun için hem yasa yapıcılar ve uygulayıcılara sorumluluk biçiliyor, hem de kadınların mevcut yasal haklarını öğrenmesi için yaygın bilgilendirme çalışmalarının yapılması gerektiği yineleniyor. Ayrıca, çocukların hayata dair temel öğrenmelerini gerçekleştirdiği iki ortam olan aile ve okulun toplumsal cinsiyet eşitliğini temel alması ile eşitsizlik düşüncesinden beslenen şiddetin gelecek nesillerde kök salamayacağına inanılıyor. Bunun için kadınlar öncelikle kendi çocuklarını eşitlik üzere yetiştirmekte son derece kararlı.

Çalışma kapsamında görüş alınan uzmanlara yerel yönetimlerin geliştirebileceği şiddetle mücadele araçları, uygulayabileceği yasal ve pratik önlemler sorulduğunda Cemre Baytok kurumların iç politikalarına, İlayda Eskitaşçıoğlu ise geliştirilebilecek iş birliklerine vurgu yaptı:

“Yerel yönetimlerin şiddetin önlenmesine yönelik kendi iç kurum politikalarını oluşturmaları gerekiyor. Bunun içerisinde, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik faaliyetler olduğu kadar, belediyenin içerisinde herhangi bir statüde olan bir kişi tarafından taciz veya şiddet uygulandığında ne gibi mekanizmalar işleteceğini belirlemesi de yer alıyor. Bütünlüklü bir kurum politikası taahhüdünden söz ediyorum. Belediyelerin çalışma hedefleri arasında şiddet karşısında destek almak isteyen kadınlara cevap verebilmesinin yanı sıra belediyelerin de eşitlikçi ve güvenli bir çalışma alanı olarak tasarlanması da yer almalı.”

Cemre Baytok
Toplumsal Cinsiyet Araştırmacısı

“Sığınma evlerinin yaygınlaştırılması ve gerekli bütçelerin ayrılması, belediye personelinin kapsamlı ve etkin toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri alması, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme aklına gelenlerden bazıları. Yerel yönetimlerin yine yerelde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarıyla, özellikle de genç aktivistler ve gençlik örgütleriyle daha fazla iş birliği yapması ve detaylı veri toplaması da çok önemli.”

İlayda Eskitaşçıoğlu
Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Doktora
Araştırmacısı ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir
Kalkınma Hedefleri Genç Lideri

Feyza Akınerdem ve Berrin Sönmez ise İstanbul Sözleşmesi'nin bir çerçeve olarak yerel yönetimlere yön vermeye ısrarla devam etmesi gerektiğinin altını çiziyor:

"Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'nden çekildiğini açıklasa bile İstanbul Sözleşmesi bir prensip metni olarak yerel yönetimlere yine yol gösterebilir. Yerel yönetimlerin şiddete uğrayan kadınları korumak üzere çalışmalar yapmaları, sığınak açmaları gibi sorumlulukları var. Bu sorumlulukları yerine getirirken İstanbul Sözleşmesi'ni bir yol haritası olarak kullanmaları gerektiğini düşünüyorum. Kadınların yerel olarak ulaşabilecekleri başvuru merkezleri, acil çağrı merkezleri, sığınaklar açmaları önünde hiçbir engel olmadığı gibi, sözleşme yönünde hazırlanan 6284 Sayılı Kanunun kadınlar için öngördüğü şiddetten korunma yolları konusunda kadınlara bilgilendirme ve doğrudan hizmet sağlayabilir, sağlamalıdır."

Feyza Akınerdem
Dr. Sosyolog, Dissensus Araştırma

"Madem öyle, yerel yönetimler sözleşmenin ismini dahi anmadan tüm maddelerini uygulayabilir. Bu maddelerin her biri yerelde uygulanabilir, bunun yolları var. Örneğin, İBB Yerel Eşlik Eylem Planı'nı duyurdu. Burada verilen taahhütlerin yerine getirilmesi dahi İstanbul Sözleşmesi'nin pratikte yaşaması ve uygulanması anlamına gelir. Her şeyden önce daha fazla kadın sığınma evi açılması, mevcut kadın sığınma evlerinin kapasitesinin güçlendirilmesi, buralarda kadın perspektifinin yerleştirilmesi gerekiyor. Cinsel şiddet kriz merkezleri de her 200.000 nüfusa bir merkez düşecek şekilde açılmalı. Tüm dünyada sağıktan sorumlu bakanlık, kolluk kuvvetleri ve yerel yönetimlerin işbirliği ile hayata geçen bir uygulama bu. Belediyeler kendi kurumsal hekimliklerini, tıp merkezlerini de kullanabilir. Cinsel şiddet sonrası ardıl travma yaşamadan kişinin tek bir merkezde nitelikli ve bütüncül hizmet alması sağlanabilir. Yerel yönetimlerin çok kolay hayata geçirebileceği iki uygulamadan bahsettim size. İstanbul gibi büyük bir kentte geliştirilecek bu model diğer belediyeler için de örnek teşkil edecektir. Bunun makro siyasette de büyük kazanımların yolunu açacağını düşünüyorum. Daha fazla kadının yerel yönetimlerde görev alması, karar alma mekanizmalarına katılması gerekiyor. Yerel yönetimlerin kendi içlerindeki cam tavanları kırmaları gerekiyor. Bu hizmetler ancak kadın bakışı açısı ile oluşturulabilir."

Berrin Sönmez
Gazeteci ve Kadın Hakları Aktivisti, EŞİK

Görüş veren uzmanlara göre hem bir iş yeri hem de hizmet ve politika üreten bir kamu kurumu olarak belediyelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini kendine kılavuz edinmesi son derece önemli. Üstelik, hükümetin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararından sonra şiddetle mücadele ve toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının yaygınlaştırılması için yerel yönetimlerin sorumluluğunun çok daha arttığını söylemek mümkün.

SONUÇ

Bu rapor İstanbul'da kadına yönelik şiddetle mücadele alanının sınırlılıkları ve imkanları, kurumsal aktörleri, mekansallığı, hem şiddete maruz bırakılan hem de şiddete tanıklık edip dayanışma kuranların deneyimleri ve İstanbul'da yaşayanların kadına yönelik erkek şiddetine dair algılarını toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinden ortaya koymaktadır. Bu kapsamda İstanbul'a dair elde edilen bilgiler Türkiye'nin kadına yönelik şiddet tablosu ile büyük oranda benzeşmektedir. İstanbul'da toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanına yön verecek kritik bulguları özetlemek gerekirse:

- CATI yöntemiyle görüşülen katılımcıların %70,8'i kadınların en çok kendi evlerinde şiddet gördüğünü düşünüyor. Yine de, katılımcıların %51'i kadınların en çok sokakta tehlikede olduğunu söylüyor. Tüm veriler şiddetin en yaygın olduğu mekanın ev olduğunu ortaya koysa da kadınların güvenlik kaygılarının evin dışında daha yüksek olduğunu söylemek mümkün. **Yerel yönetimlerin kadına yönelik şiddeti hem ev içi şiddet hem de kentsel güvenlik ekseninde, bütüncül bir şekilde gündeme alması gerekiyor.**
- Katılımcıların %93'ü psikolojik şiddeti, %58'i ise ekonomik şiddeti şiddet olarak tanımlıyor.
- Katılımcıların %83'ü kadına yönelik erkek şiddetinin kabul edilemez olduğunu ve her koşulda suç sayılması gerektiğini düşünüyor.
- Her dört katılımcıdan biri çevrelerinde kadına yönelik şiddetin oldukça yaygın olduğunu belirtiyor; %23'ü ise kadına yönelik şiddet vakalarının kendi çevrelerinde az da olsa görüldüğünü ifade ediyor. Neredeyse her iki kadın katılımcıdan biri çevrelerinde şiddete uğrayan en az bir kadın tanıdığını söylerken, bu oran erkeklerde $\frac{1}{4}$ 'e iniyor. **Kadınlar hem şiddetin nasıl deneyimlendiğine dair daha çok tanıklığa sahip, hem de bunu söylemekten çekinmiyor.**
- Katılımcıların %92'si hiçbir sebeple şiddete başvurulamayacağını savunuyor, şiddetin herhangi bir meşru sebebi olamayacağını düşünüyor.
- Katılımcıların %76'sı şiddete uğradığını beyan eden bir kadının yalan söyleyebileceğine inanmıyor. Yine de kadınların şiddet beyanına inanma erkeklerle kıyasla daha yüksek. **Kadınların büyük bir kısmı şiddet beyanlarının doğru olduğuna inanıyor.**
- Katılımcıların %89'u aile içi şiddetin geçerli bir boşanma sebebi olduğunu düşünüyor.
- Katılımcıların %73'ü tanımadığı bir erkekten şiddet gören kadının polis ya da diğer güvenlik güçlerine başvurması gerektiğini düşünürken, bu oranın aile içi

şiddet vakalarında %49'a düştüğü görülüyor.

Kadınlar faili tanıklarında kurumlara başvurmaktan kaçınabiliyor.

- Katılımcıların %53'ü, kadınların ise %60'ı İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilmesi kararını yanlış buluyor.
- Ev kadınlarının %47,5'inin İstanbul Sözleşmesi hakkında herhangi bir bilgisi yokken bu oran çalışan kadınlarda %16,2. **Ev kadınlarının şiddetle mücadele mekanizmalarına dair bilgiye erişimi çok daha sınırlı.**
- Her dört katılımcıdan biri İstanbul Sözleşmesi'nin ne olduğuna dair aklında bir şey kalmadığını söylüyor. **İstanbul Sözleşmesi siyasi arenada çok fazla tartışılrsa da sözleşmenin kadına yönelik şiddetle mücadeledeki rolünün ve asıl mahiyetinin ne olduğu topluma yeterince anlatılabilmemiş değil.**
- Şiddetle mücadeleden sorumlu tutulan fakat yetersiz bulunan ilk üç kurum %73 oranla Diyanet İşleri Başkanlığı, %66 ile İçişleri Bakanlığı, %65 ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Bu kurumları yerel yönetimler, TV, gazete gibi ana akım medya ve ilçe belediyeleri takip ediyor.

Bu bulgular kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarına yön verebilecek nitelikte çünkü şiddetin yaygınlığı ve nasıl algılandığı, şiddetle mücadeleden kimlerin sorumlu tutulduğu, kadınların şiddetle mücadeleye dair bilgiye erişimi, şiddetle mücadelede kurumlara başvurma önüne geçen bariyerler, en önemlisi şiddetle mücadelede etkili adımlar atılmasının önünde sık sık bir gerekçe olarak sunulan "toplumsal hassasiyetlere" dair pek çok şey söylüyor. Görünen o ki, İstanbul'da psikolojik şiddet ve ekonomik şiddet en gizli biçimlerine dek şiddet olarak tanımlanıyor ve kabul edilemez bulunuyor. Ayrıca, şiddet beyanının yalan olabileceğini düşünenlerin oranı çok düşük ve kadınlar büyük oranda şiddete uğradığını beyan eden kadınların yalan söylemeyeceğini düşünüyor. Şiddetin meşru bir sebebi olamayacağı ve muhakkak cezalandırılması gerektiği üzerinde neredeyse bir uzlaşma olduğunu söylemek mümkün. Şiddetin geçerli bir boşanma sebebi olduğunu düşünenlerin oranı da oldukça yüksek. Ayrıca, İstanbul Sözleşmesi'ne dair bilgileri kısıtlı olsa da rastgele görüşülen İstanbul'luların yarısından fazlası Türkiye'nin sözleşmeden çekilmesini doğru bulmuyor. Bu karara en çok kadınlar karşı çıkıyor. **Dolayısıyla, çok hızlıca çekilen bu fotoğraf gösteriyor ki kadına yönelik şiddetle etkin mücadeleye güçlü toplumsal hassasiyetlerin ket vurduğu söylenemez. Şiddet farklı biçimleriyle şiddet olarak kabul görüyor ve şiddetle mücadele bir kamu sorumluluğu olarak destekleniyor.**

Ayrıca, yapılan CATI araştırması gösteriyor ki kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadele alanında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden beklenti oldukça yüksek. Bu

beklentiler hem yerel yönetimlerin yasal sorumluluklarını hem de daha geniş çerçeveden İstanbul'da toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yapılacak katkıyı kapsıyor. Özellikle Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararından sonra kadına yönelik şiddetle mücadele alanında yerel yönetimler bir fırsat penceresi olarak düşünülebilir. İBB'nin pandemiyle daha da artan şiddet vakaları karşısında hayata geçirdiği üç temel mekanizma bulunuyor: Kadın Danışma Birimi, Kadın Danışma Hattı ve Kadın Dayanışma Evi. Ayrıca, sosyal yardım programları olan SEDEP ve Halk Süt aracılığıyla ziyaret edilen evlerde şiddete tanıklık edildiğinde kadınlar bir kez de şiddet karşısında desteklenmek için ziyaret ediliyor. Böylece, yoksulluğa ve şiddete aynı anda dokunuluyor. İBB Kadın Dayanışma Evi'nde kalan kadınlarla yapılan görüşmede kadınlar uzun süre maruz bırakıldıkları fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddetin kendilerine olan inançlarını ne denli kırdığını "özgüven kırılması" üzerinden vurguluyor. Psikolojik ve ekonomik olarak desteklenmeyi bu özgüveni yeniden kazanmanın önkoşulları olarak tanımlıyorlar.

Şiddet ile barınma sorunu arasında çok güçlü bir ilişki var. Kadınlar genellikle şiddetten kurtulma kararı verdiklerinde bir yandan da barınma ihtiyaçlarına yönelik hayatta kalma planı yapmak zorunda kalıyor. Yine de, kadınlar çatisızlığı şiddete tercih ediyor. **Kadınların ihtiyaçlarıyla uyumlu bir şekilde tasarlanmamış şiddetle mücadele mekanizmalarının da kadınları çatisızlığı tercih etmeye zorladığı görülüyor.** Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerle kadınların bir şekilde eriştikleri ve sığındıkları bazı kurumlarda gündelik hayatın yönetilme biçimi sebebiyle barınmadığı ortaya çıkıyor. Çünkü şiddetin hayatlarında açtığı yarıkla baş edebilmek için aynı anda özel alana, dinginliğe ve sıcaklığa ihtiyaçları var. Kadınların talep ve ihtiyaçları gözetilmeden oluşturulmuş bu kurumlarda ise soğuk, kaotik ve kadınların bireyselliğini tanımayan alanlar olarak anlatılıyor. Sundukları hizmetin niteliği farklılaşsa da kadınlar için kamunun tek bir karakteri var. **Kadınlar kurumlar arasındaki siyasi farklılaşmadan ve siyasi aidiyetlerinden değil sağlanan hizmetin kendi ihtiyaçlarıyla ne derece uyumlu olduğundan yola çıkarak kurumsal desteklerden yararlanıyorlar.** Neye ihtiyaç duyduklarını da genellikle kötü deneyimlerinden öğreniyorlar ve bir kez kurumlara yolu düşen kadın artık kadına yönelik şiddetle mücadelede doğru hizmet tasarımına dair fazlasıyla fikir edinmiş oluyor. Bu anlamda hayatta kalan kadınların deneyimlerinden ve önerilerinden beslenmek, hizmet tasarımlarını katılımcı yollarla yapmak son derece önemli.

Hem şiddete maruz bırakılan kadınlar ile hem de varoluş amacı bu kadınlarla dayanışma kurmak olan kurumlarda çalışan ekipler içerisinde dayanışma pratikleri çoğalıyor. Bu durum ikincil travmayı göğüslemenin yegane yolu olarak tarif ediliyor. Diğer yandan, şiddet alanında çalışan personeller süreç içerisinde dayanış-

tıkları kadınların hikayelerindeki dönüşümü, şiddetten azade yeni bir hayat kurma güçlerini gördükçe güçleniyor. **Görüülen personeller şiddet alanında çalışanlar için yerel yönetimlerin büyük bir fırsat olduğunu savunuyorlar çünkü ancak böyle bir alanda daha fazla kadına dokunmanın mümkün olduğunu düşünüyorlar.** Şiddetin her haline tanıklık eden kadınlara mesleki hayatlarında en çok zorlandıkları anlar sorulduğunda şiddetle mücadele etmenin önüne geçen pek çok yapısal bariyerden bahsediyorlar. Şiddete tanıklık etmek kadar şiddetle mücadelenin yapısal engellerle takılması da yıkıcı oluyor. Bu yüzden personellerin şiddete maruz bırakılan kadınlar kadar kurumlarla da mesaipleri oluyor. Ayrıca, Kadın Danışma Hattı personelleri çok dilli hizmet verilmesinin şiddetle mücadele alanını nasıl genişlettiğinin altını çiziyorlar. Şiddetle çalışmak en temelde duygularla çalışmak olarak tanımlanıyor ve personeller en çok iki duyguya referans veriyor: öfke ve umut. Bu öfke yıkıcı bir yerden tanımlanmıyor, personellere güç ve motivasyon veriyor. Umut da değişimin bir parçası olmaktan, değişime tanıklık etmekten doğuyor. Hem Kadın Dayanışma Evi'nde kalan kadınlar hem de İBB'nin şiddet alanında çalışan kadın personelleri şiddeti durdurmanın mümkün olduğuna dair çok güçlü bir inanca sahip. Bunun için tüm sorumlu kurumların koordinasyonunu, etkin işleyişini ve eşitlik perspektifini temel almasını önemli buluyorlar.

Şiddet kadınların sadece kapalı, görünmez ve özel olarak tarif edilen alanlarda maruz bırakıldığı bir durum değil. Örneğin, görülen bir kadın İETT şoförü kadın şoförle seyahat etmenin kadın yolcuların kentsel güvenliğe dair tedirginliklerini azalttığını aktarıyor. Ancak, şiddete dair bilgiye erişimin kısıtlılığı nedeniyle, öznelere ulaşmadıkça hangi mekanizmanın kadınlara güvende hissettirdiğini, hangi mekanizmaların işlediğini veya işlemediğini anlamak, boşlukları ve ihtiyaçları tespit etmek mümkün olmuyor. Veri boşluğu politika boşluğunu besliyor. Bilgiye erişimin kısıtlılığı ve bu alanda şeffaflığa duyulan ihtiyaç, kamu otoritelerinin kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadele politikalarında yetersiz kaldığının en temel göstergesi olarak karşımıza çıkıyor.

